

**Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Факультет фінансів та обліку
Кафедра Обліку і оподаткування**

ТУР Василь Миколайович

**РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ:
ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

спеціальність 071- облік і оподаткування
освітньо-наукова програма Міжнародний облік

кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «магістр»

Виконав студент
групи ОМом-21
Тур Василь Миколайович

підпис

Науковий керівник:
к.е.н., доцент
Починок Н. В.

підпис

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«___» _____ 20__р.
Завідувач кафедри

Підпис

Тернопіль – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	6
1.1. Еволюція бухгалтерського обліку.....	6
1.2. Сучасні підходи до організації бухгалтерського обліку.....	14
Висновки до розділу 1.....	20
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕСІВ.....	21
2.1. Розвиток бухгалтерського обліку в контексті прогресу цифрових технологій.....	21
2.2. Аналіз застосування сучасних інструментів та технологій бухгалтерського обліку на підприємствах різних форм власності та галузей економіки.....	24
2.3. Адаптація інструментів та технологій обліку і оподаткування до вимог цифрової економіки.....	36
2.3.1. Вплив сучасних цифрових технологій на облік та очікувані результати від їх застосування.....	37
2.3.2. Використання цифрових технологій у вдосконаленні податкової системи.....	43
2.3.3. Облік та оподаткування кріптовалютних операцій.....	46
Висновки до розділу 2.....	52
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ.....	53
3.1. Аналіз переваг та недоліків автоматизації бухгалтерського обліку на підприємствах.....	53
3.2. Гармонізація облікової звітності в умовах євроінтеграції.....	58
Висновки до розділу 3.....	70
ВИСНОВКИ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75
ДОДАТКИ.....	85

ВСТУП

Актуальність теми. Бухгалтерський облік виступає як незалежна прикладна економічна дисципліна та спеціалізована сфера суспільної активності. Його історичний розвиток свідчить про те, що бухгалтерський облік не лише самодостатня галузь наукового знання з власними системоутворюючими характеристиками, але й важлива складова системи економічних наук. Бухгалтерський облік є інтегральною частиною матеріальної культури людського суспільства.

В контексті сучасного господарювання, бухгалтерський облік представляє собою інтегровану систему знань, що об'єднує науку, теорію та практику. Він виконує ключову роль у керуванні економікою, що стосується не лише окремих підприємств, але й суспільства в цілому.

Процес модернізації економіки України вимагає відповідних перетворень у системі бухгалтерського обліку, яка служить фундаментом для забезпечення користувачів необхідною інформацією, дозволяючи їм приймати обдумані управлінські рішення.

Враховуючи значущість бухгалтерської звітності як інструменту, її розвитку та відображення різноманітних соціально-економічних перетворень, особливо важливим стає дослідження актуального нинішнього стану системи фінансової звітності, виявлення тенденцій її еволюції та конструювання та обґрунтування курсів її наступного удосконалення. Це дозволить виявити наявні проблеми та слабкі місця в роботі облікових систем, а також сформулювати подальші напрями та перспективи їх розвитку. Акцентування на цих елементах допоможе покращити рівень бухгалтерії як науки та забезпечить відповідність теорії обліку вимогам сучасної фінансової та менеджерської практики.

Метою цієї роботи є дослідження основних тенденцій розвитку бухгалтерського обліку, аналіз викликів, з якими стикаються бухгалтери в сучасних умовах, та визначення перспектив подальшого розвитку цієї сфери.

Основними завданнями, які послідовно вирішуватимуться в процесі написання магістерської роботи є:

1. Вплив сучасних тенденцій на бухгалтерський облік;
2. Вплив процесу узгодження та зближення облікових стандартів на практику фінансового обліку в інших країнах;
3. Вплив нових форм організації бухгалтерських процесів, такі як аутсорсинг, офшоринг та інсорсинг, на ефективність бухгалтерського обліку;
4. Як уникнути або мінімізувати ризики та обмеження пов'язані з новими формами організації;
5. Стратегії та рекомендації, які можуть бути розроблені для покращення фінансового обліку в реаліях сучасного стану.

Об'єктом дослідження даної роботи є безпосередньо український бухгалтерський облік.

Предметом дослідження в даній роботі є розвиток бухгалтерського обліку в сьогоденні, а також його тенденції та перспективи.

Під час виконання поставлених завдань, визначених у роботі, було застосовано системний підхід та методики системного та порівняльного економічного аналізу. Для вивчення тенденцій та перспектив прогресу фінансового обліку були застосовані методики синтезу інформації, а також проводились методики аналогій та порівнянь.

Джерелами інформації, які використовувались для проведення дослідження є наукові праці та практичні напрацювання українських та іноземних вчених, закони та нормативні акти, Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) та інші документи від міжнародних організацій, які займаються гармонізацією та стандартизацією в області бухгалтерського обліку.

Основними положеннями, які визначають наукову новизну даної роботи є:

- Аналіз сучасних тенденцій в бухгалтерському обліку, включаючи вплив цифровізації, автоматизації та використання штучного інтелекту;
- Дослідження впливу глобалізації на бухгалтерський облік, зокрема, необхідність гармонізації та конвергенції бухгалтерських стандартів;

- Вивчення нових методів організації бухгалтерських процесів, таких як аутсорсинг, офшоринг та інсорсинг, та їх вплив на ефективність бухгалтерського обліку;
- Оцінка ризиків та обмежень пов'язаних з цими методами, зокрема, необхідність юридичного регулювання та захисту конфіденційної інформації;
- Розробка рекомендацій для покращення бухгалтерського обліку в сучасних умовах, враховуючи виявлені тенденції та перспективи.

Сучасний світ характеризується стрімким розвитком економіки, що вимагає необхідних змін у сфері бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік це один з важливих інструментів, основним напрямком якого є ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства, а також для отримання інформації для прийняття управлінських рішень.

У першому розділі роботи буде проведено дослідження теоретичних засад розвитку бухгалтерського обліку в сучасних умовах, включаючи еволюцію бухгалтерського обліку та сучасні підходи до його організації.

Другий розділ присвячений аналізу сучасних інструментів та технологій, які використовуються для організації та оптимізації облікових процесів. Особлива увага буде приділена впливу цифрових технологій на бухгалтерський облік та можливостям їх застосування на підприємствах різних форм власності та галузей економіки.

Третій розділ роботи буде присвячений аналізу проблем та перспектив вдосконалення бухгалтерського обліку на підприємствах. В рамках цього розділу будуть розглянуті питання автоматизації бухгалтерського обліку та гармонізації облікової звітності в умовах євроінтеграції.

Виконання цієї роботи допоможе не тільки глибше зрозуміти сучасні тенденції розвитку бухгалтерського обліку, але й спрогнозувати можливі напрямки його подальшого розвитку.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

1.1. Еволюція бухгалтерського обліку

Бухгалтерський облік представляє собою складну систему, що створює інформаційне середовище для управління економічними системами на різних рівнях. Він враховує інтереси різних об'єктів фінансово-господарських відносин. Згідно з Бондаренком Н. М., «в умовах розвитку ринкової економіки та ускладнення фінансово-господарської діяльності зростає потреба у точній та обґрунтованій інформації для управлінських рішень. Бухгалтерський облік забезпечує достатньо надійну і економічно обґрунтовану інформацію. Його ефективна організація сприяє оптимальному використанню ресурсів та мінімізує витрати виробництва» [17, с. 10].

На даному етапі розвитку господарських відносин майже неможливо встановити всіх користувачів даних, що надходять з фінансового обліку. Існування великої кількості таких користувачів створює великий рівень протиріч інтересів.

Українське законодавство визначає бухгалтерський облік як «процес виявлення, вимірювання, а також реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про господарську діяльність підприємства відповідним користувачам для прийняття рішень» [42]. Це визначення міститься у Законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні від 16 липня 1999 року № 996-XIV» [42].

Бухгалтерський облік як процес і систему – саме так його розглядають українські дослідники. На даний час існують невідповідності між визначенням його як процесу або системи. Щоб уникнути цих невідповідностей, бухгалтерський облік можна визначити як процедуру, що починається зі збору вихідних даних і завершується створенням звітності, забезпечуючи його систему всіма необхідними складовими. Багато науковців вважають, що бухгалтерський

облік - це структура, де входними елементами є факти, що зумовлені веденням господарської діяльності та інформація, яка є представлена в первинних записах.

Проте господарські процеси - це об'єкт бухгалтерського обліку, а його документування - це один із елементів господарських процесів. Методологія бухгалтерського обліку має високий рівень варіативності, а вибір форми інформації не завжди означає об'єктивність результатів. Методика фінансового обліку має велику різноманітність, а вибір формату інформації не завжди гарантує об'єктивність висновків. Бухгалтерський облік має різні форми вияву на різних рівнях економічних відносин, кожна з яких має свої особливості[^]

- На мікроекономічному рівні, бухгалтерський облік зосереджений на забезпеченні інформацією, яка необхідна для керівництва економічною діяльністю компанії, організації чи інституції.

- На рівні міжгосподарських відносин, бухгалтерський облік формує інформаційне поле для економічного співробітництва між різними економічними агентами, включаючи постачальників, підрядників, клієнтів, замовників, фінансові установи та співробітників.

- На макроекономічному рівні, який відповідає державному управлінню, бухгалтерський облік служить фундаментом для створення статистичних даних та визначення ключових економічних індикаторів, що відображають прогрес країни.

- У контексті окремих ринків, особливо у сфері фінансової звітності, вона становить базу для визначення стратегій поведінки інвесторів та інших учасників ринку цінних паперів.

- На світовому рівні, бухгалтерський облік забезпечує дані, які є критично важливими для керування мультинаціональними компаніями, а також ці дані використовуються для створення статистичних звітів міжнародними економічними та фінансовими інституціями.

Бухгалтерський облік розпоряджається широким спектром методологічних засобів, які використовуються в залежності від елементів системи обліку та механізмів зворотнього зв'язку. Вивчаючи бухгалтерський

облік як систему, що зазнає впливу різноманітних чинників, слід підкреслити тісний зв'язок між усіма її компонентами, включно з суб'єктами, які здійснюють організацію та ведення обліку, методологічними принципами, об'єктами господарювання та обратним зв'язком, який виникає в результаті ухвалення управлінських рішень.

Бухгалтерський облік створює систему, яка відображає інтереси всіх сторін економічного процесу та має багатоварову будову, де головним чинником ефективності є задоволення інформаційних запитів різних користувачів. Щоб досягти гармонії інтересів, необхідний орган регулювання, який би наглядав за діяльністю об'єкта, поведінкою суб'єкта та застосуванням облікових методик. Якість наданої бухгалтерської інформації визначається взаємодією компонентів системи обліку.

«Бухгалтерський облік, як наука, базується на специфічних методах і принципах, що допомагають формувати інформацію про майно підприємства, його капітал та господарські процеси. Підсумкова бухгалтерська інформація представляє собою набір окремих економічних показників, які використовуються для управління та контролю діяльністю промислового підприємства з урахуванням економічних відносин та особливостей його управління» [25, с. 79-80].

Ключовими елементами бухгалтерської системи обліку є об'єкти, які підлягають обліку, методологічні компоненти, а також дані, які збираються з документів первинного обліку, систематизуються у реєстрах обліку та представляються у формі фінансової звітності. Окрім цього, до складових системи обліку можна віднести теоретичні та організаційні аспекти, такі як мета і завдання обліку, його принципи, концепція, методологія та форми.

Також слід пам'ятати про значущий елемент бухгалтерської системи обліку - кваліфікованих фахівців, які виступають як володарі знань та активатори ефективності системи.

Всі елементи системи бухгалтерського обліку, зображені на рис. 1.1.1., взаємодіють між собою постійно. Бухгалтерський облік можна описати як

кількісну модель діяльності суб'єкта господарювання, оскільки він відображає всі господарські операції та зміни в об'єктах обліку.

Як приклад, кошти, отримані від постачальників за закуплені активи, матеріали та ІТ-ресурси, застосовуються у виробничому процесі для створення товарів. Ці товари, у свою чергу, продаються клієнтам, що призводить до нового притоку фінансів. Ця послідовність економічних транзакцій фіксується в системі бухгалтерського обліку, де такі витрати, як заробітна плата, соціальні внески, вартість матеріалів та інші видатки, враховуються у вартості виробленої продукції шляхом ліквідації відповідних боргів.

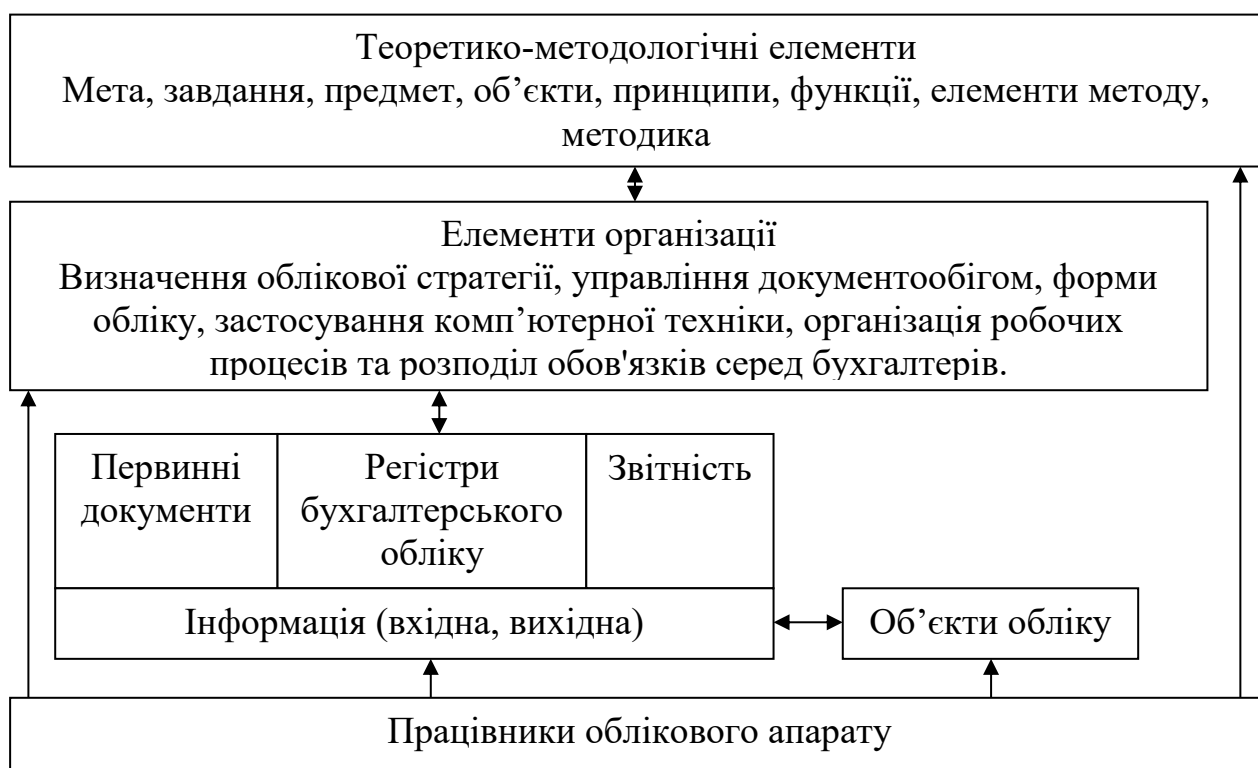

Рис. 1.1.1. Організаційна структура та взаємодія елементів в рамках бухгалтерської системи обліку.

Таким чином, бухгалтерський облік, будучи динамічною системою, створює інформаційні потоки, які служать потребам різноманітних внутрішніх та зовнішніх користувачів, а також підтримують різні інформаційні підсистеми суб'єкта господарювання.

Так, у загальній теорії систем дійсно існує концепція того, що компоненти системи можуть бути розглянуті як самостійні системи. В контексті

бухгалтерського обліку як системи, існує можливість класифікації підсистем залежно від їх функціональних областей:

- Відповідно до стадій обробки даних, можна виділити такі підсистеми: підсистема збору даних, їх оброблення, збереження та розповсюдження інформації.

- У контексті різних сегментів бухгалтерського обліку можна виділити такі підсистеми: облік фінансових ресурсів та їх джерел; облік активів і зобов'язань; облік грошових коштів; облік запасів; облік основних фондів; облік розрахунків; підсистема складання фінансової звітності тощо.

Бухгалтерський облік унікальний для системи управління підприємством завдяки своїй інтегрованості та фундаментальній ролі. Ця система постійно функціонує як комплекс з визначеними компонентами та взаємопов'язаними підсистемами, що сприяють створенню важливої інформації для виходу. Інші компоненти системи можуть існувати як індивідуальні елементи або можуть не бути включені взагалі. Наприклад, аналітичні функції можуть бути реалізовані лише частково, а система внутрішнього контролю може містити лише деякі контрольні механізми.

Крім того, бухгалтерський облік функціонує не лише на мікрорівні (на рівні підприємства), а й на мезо- та макрорівні, охоплюючи різні галузі, види діяльності та країни. Такий підхід дозволяє враховувати широкий спектр факторів та контекстів при формуванні бухгалтерської інформації та забезпечує його різноманітність і універсальність.

Рівні, за допомогою яких бухгалтерський облік може бути аналізований як організована структура:

1. Абстрактне розуміння - у цьому контексті, бухгалтерський облік виступає як система з теоретичними та методологічними основами, яка надає можливість чисельно представляти економічну активність компаній.
2. Національні системи - кожна країна має свою власну національну систему бухгалтерського обліку зі своєю специфікою, принципами побудови та

рівнем регламентації. Вони можуть відрізнятися одна від одної і складати різні моделі обліку в світі.

3. Галузеві та організаційно-правові системи - ці структури розроблені у контексті державних облікових систем і демонструють характерні риси відповідних секторів та форм ведення бізнесу, що мають організаційно-правову основу.

4. Конкретні системи на підприємствах - це системи, які реалізуються на окремих підприємствах, організаціях чи установах. Вони побудовані відповідно до вимог національних та галузевих систем обліку, а також з урахуванням особливостей самого підприємства та прийнятої облікової політики.

Ці рівні взаємопов'язані і відображають комплексний підхід до розуміння та організації бухгалтерського обліку як системи.

Бухгалтерський облік є інтегрованим предметом законодавчого регулювання, який має на меті відповідати інформаційним потребам усіх суб'єктів економічних процесів, надаючи їм якісну облікову інформацію як остаточний результат. Як регулятор, держава зацікавлена у створенні ефективної інформаційної системи для економічних взаємовідносин, в яку включено бухгалтерський облік як невід'ємну частину. Розвиток економічних зв'язків зумовлений цією системою не тільки в межах країни, але також і в усьому світі.

«Зокрема, у зв'язку з переходом до інформаційного суспільства глобалізація стає неминучим процесом розвитку бухгалтерського обліку. Це змушує переглянути роль бухгалтерського обліку як основи всезагальної інформаційної системи. Нові науково-технічні можливості та мережева інформація відкривають шляхи для розширення обсягу та підвищення якості облікової інформації» [20, с. 30].

Зростання споживання, що є характерною рисою техногенного розвитку, може спричинити дисбаланс між економічною та екологічною системами, а також загострення соціальних проблем. В цьому контексті важливо більш глибоко осмислити сучасні економічні, соціальні та екологічні виклики та

розглянути значення системи бухгалтерського обліку і звітності в створенні інформаційного фундаменту для керування стійким прогресом економічних агентів. Це також означає «необхідність науково обґрунтованої трансформації теоретико-методологічних підходів у бухгалтерському обліку та пошук нових чи принципово відмінних методів та механізмів управління соціально-еколого-економічною системою підприємства» [21, с. 5].

Бухгалтерський облік слугує ключовою інформаційною системою, яка забезпечує взаємозв'язок підприємства з навколишнім світом та різноманітними аспектами його діяльності. Основні характеристики цієї моделі та її суспільне значення включають наступне:

1. Бухгалтерський облік відтворює економічне середовище, відображаючи об'єкти управління, що описують фінансовий стан підприємства та впливають на економічну систему взагалі, включаючи ринки товарів, послуг, цінних паперів та фінансові ринки. Крім основних завдань, система бухгалтерського обліку має за ціль створити інформаційну основу, яка сприяє забезпеченню економічної безпеки не тільки для самого підприємства, але й для відповідних ринків та ширшого економічного контексту. Т. В. Бочуля зазначає у цьому аспекті, що: «сучасні інформаційні запити користувачів ставлять непросту задачу для інформаційних систем – зростаючі очікування від оперування відомостями, релевантними для управління, що зумовлює необхідність формування інформаційної бази, яка максимально повно відображатиме реальний стан справ у діяльності підприємства, результати бізнесу та перспективні можливості зростання, не втрачаючи вірогідності економічних показників. На даний час завдяки розвитку теорії і методології бухгалтерського обліку налагоджено формування ефективного обліково-аналітичного забезпечення запитів різних груп користувачів, збалансовано їх інтереси щодо умов, чинників і засобів провадження діяльності підприємства» [18, с. 14].

2. У діяльності підприємств активно взаємодіють учасники соціальних відносин, включаючи як працівників, так і не працівників. Ця взаємодія важлива, оскільки діяльність підприємства має значний вплив на соціальні показники на

макроекономічному рівні та на рівень соціальної захищеності населення. З іншого боку, ефективність господарської діяльності підприємства визначається рівнем соціальної результативності, що впливає на його конкурентоспроможність та позицію на ринках капіталу. Вітчизняний вчений В. В. Євдокимов в своїх роботах робить акцент на тому, що: «досліджуючи соціальне значення бухгалтерського обліку та передумови його зростання виявили, що: соціальне значення проявляється у забезпеченні інформацією зацікавлених сторін споживачів про результати діяльності підприємств, а не лише власників; у здійсненні контролю за виконанням соціальних програм та умов колективних договорів через забезпечення відповідною інформацією працівників та державних органів; наданні звітів про екологічні наслідки діяльності підприємства; у відповідальному виконанні обов'язків бухгалтерами, та усвідомленні ними соціальних наслідків допущених помилок та викривлення даних; його спрямуванні на суспільні потреби та захищення соціальних інтересів» [25, с. 78-79].

Що стосується факторів, які сприяють підвищенню соціальної ваги бухгалтерського обліку, можна вказати, що: «вони полягають у зростанні рівня екологічної та суспільної свідомості й відповідальності; поширенні концепції соціальної відповідальності бізнесу; розширенні функцій бухгалтерського обліку тощо» [25, с. 78-79].

Незважаючи на соціальне значення бухгалтерського обліку, його головною метою є забезпечення точної фінансової звітності та інформації для управління, яка допомагає приймати рішення. Соціальна складова бухгалтерського обліку доповнює цю мету, забезпечуючи важливі соціальні аспекти, такі як створення робочих місць, підтримка економічної стабільності та соціального розвитку. Отже, бухгалтерський облік відіграє роль не тільки у економічному зростанні, але й у підвищенні соціального добробуту.

3. Екологічне середовище також важливий аспект для бухгалтерського обліку, оскільки діяльність підприємств часто пов'язана з використанням природних ресурсів та виробничими процесами, які можуть впливати на стан

навколишнього середовища. Об'єкти управління, що враховуються в бухгалтерському обліку, часто мають подвійну природу, оскільки вони не лише відображають економічний стан підприємства, але й відображають його взаємодію з навколишнім середовищем та вплив на екологічну стійкість.

1.2. Сучасні підходи до організації бухгалтерського обліку

В умовах сучасної ринкової економіки, де ми спостерігаємо глобалізацію економічного життя та посилення конкуренції, компанії мають потребу в ефективному керуванні операційними процесами для адаптації до змінюваного середовища та утримання лідируючих позицій на ринку. Ключовим елементом, що забезпечує успіх компанії, є ефективна система бухгалтерського обліку, яка забезпечує користувачів комплексною, точною та неупередженою інформацією про фінансове положення та ділову активність організації. Завдяки цифровим технологіям підход до управління бізнесом та організації облікових систем зазнає змін. Це відкриває нові можливості для ефективного ведення ділової діяльності та оптимізації облікових процесів. Ключовим аспектом є розробка новітніх підходів до структурування бухгалтерського обліку, що передбачає використання послуг зовнішніх експертів для оптимізації облікових операцій.

Дослідження, проведені вченими такими як І. В. Алексєєв, О. М. Анохін, Р. Й. Бачо, Є. С. Бистрова, О. В. Дідух, Г. І. Ляхович, В. К. Макарович, С. А. Наумова, О. М. Тищенко, В. Є. Хаустова та іншими, зосереджувалися на аспектах здійснення бухгалтерського обліку за допомогою зовнішніх сервісів. Їхні наукові доробки стали основою для подальших досліджень у цій області.

Згідно з «Законом України (Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні)» [42], кожна компанія має право обрати такий метод організації бухгалтерського обліку, як «...ведення бухгалтерського обліку на договірних умовах централізованою бухгалтерією або підприємством, суб'єктом підприємницької діяльності, самозайнятою особою, що займаються діяльністю в області бухгалтерського обліку та/або аудиту» [43]. «Це суттєво еквівалентно аутсорсингу, що включає залучення зовнішніх фахівців, що спеціалізуються у відповідній галузі, для виконання певних завдань або обслуговування окремих

бізнес-процесів» [74, с. 129].

Використання бухгалтерського аутсорсингу може бути виправданим у таких ситуаціях: «коли компанія має великий обсяг операцій з обробки інформації, що заважає їй зосередитися на своїй основній діяльності; коли витрати на ведення бухгалтерського обліку стають значними; або коли в компанії немає висококваліфікованих спеціалістів для виконання бухгалтерських операцій» [31, с. 1382].

Для прикладу ТОВ «Золотники Агро» (див. Додаток А) активно розширює свої горизонти, впроваджуючи стратегію залучення додаткових працівників на правах аутсорсингу для ефективного оформлення операцій по експорту сільськогосподарської продукції. Цей крок дозволяє компанії зосередитися на якості та ефективності своєї основної діяльності, одночасно забезпечуючи високий рівень професіоналізму у сфері міжнародної торгівлі.

Для оформлення операцій з експорту, працівник повинен виконувати ряд обов'язків. Ось деякі з них:

1. Підготовка документів:

- Подання митниці необхідних документів на товари, таких як сертифікат якості, сертифікат походження товару (EUR-1), фітосанітарний сертифікат (див. Додаток Б), карантинний сертифікат.

- Сплата мита, якщо воно існує (бувають і безмитні режими).

2. Акредитація на митниці:

- Пройти акредитацію на митниці та отримати обліковий номер, якщо цього ще не було зроблено. Це робиться на основі спеціальної заяви про взяття на облік особи-резидента.

3. Документальне оформлення:

- Виставлення інвойсу (рахунка-фактури) (див. Додаток В) на покупця-нерезидента.

- Подання контролюючому органу необхідних документів на товари, таких як декларація для підтвердження легітимності вивезення товарів та відшкодування в майбутньому ПДВ (див. Додаток Д).

4. Укладання контракту (див. Додаток Е):

- Знайти покупця та укласти з ним зовнішньоекономічний договір (контракт) з використанням умов міжнародних поставок;

5. Валютний контроль:

- Дотримуватися валютних обмежень та правил при здійсненні експортних операцій.

6. Ліцензування:

- У необхідних випадках отримати дозвіл (ліцензію) від Мінекономіки на проведення зовнішньоекономічної операції.

Загалом, точний перелік обов'язків може залежати від конкретних умов та виду експортної діяльності. Важливо дотримуватися всіх правил та процедур для успішного оформлення експортних операцій.

«Основні переваги аутсорсингу бухгалтерського обліку включають зниження адміністративних витрат, можливість зосередитися на основній діяльності, зменшення витрат на основні засоби та програмне забезпечення, залучення кваліфікованих фахівців у цій області, забезпечення конфіденційності даних і зменшення ризику шахрайства або втрати» [31, с. 1383]. «Проте цей підхід має свої ризики, такі як втрата контролю над делегованими функціями, зниження безпеки та конфіденційності, а також можливість зниження якості послуг у разі ненадійного партнера» [31, с. 1382].

У розвинених країнах досить поширеним став різновид аутсорсингу, відомий як офшоринг (від англ. *offshoring*), що виник внаслідок зростання глобальних технологій, особливо інформаційних систем. Під терміном «бухгалтерський офшоринг» розуміють надання послуг з бухгалтерського обліку на території іншої країни, при цьому можуть бути залучені як місцеві, так і зарубіжні підрядники.

«У першому варіанті, бухгалтерський облік ведеться спеціально створеною для цієї мети філією або дочірнім підприємством. Цей метод організації бухгалтерського обліку дозволяє забезпечити повний контроль над делегованими функціями, що в свою чергу допомагає захистити інформацію,

пов'язану з діяльністю клієнтського підприємства. Другий варіант, хоча і дорожчий порівняно з першим, несе в собі ризики щодо контролю за якістю обліку, але водночас дозволяє залучити спеціалістів з більш глибокими знаннями та досвідом у сфері обліку та оподаткування. Причинами для використання офшорингу можуть бути бажання скористатися дешевою робочою силою, а також певними податковими або тарифними пільгами в окремих країнах» [31, с. 1382].

Одним з варіантів офшорингу є ніашоринг (від англ. nearshoring), що передбачає перенесення окремих операцій або етапів у сусідню країну. Це сприяє зміцненню взаємодії між замовником і провайдером, а також дозволяє краще розуміти психологію персоналу обох партнерів цього виду послуг. «Загрози, які є характерними для офшорингу (наприклад, викрадення та захист інтелектуальної власності), при використанні ніашорингу стають менш актуальними, оскільки, як правило, в сусідніх країнах законодавчі акти у сфері захисту інтелектуальної власності схожі або ідентичні» [72, с. 76].

«Аутстафінг як спосіб надання бухгалтерських послуг стає все більш поширеним. Часто його сприймають як синонім поняття «оренда (лізинг) персоналу», але між ними є істотні відмінності. Аутстафінг передбачає виведення працівників зі штату підприємства-замовника та їх працевлаштування на підприємстві-виконавці (аутстафері) з метою надання їх у тимчасове користування підприємству-замовнику для ведення бухгалтерського обліку. Таким чином, вони продовжують працювати на своєму колишньому місці, але обов'язки роботодавця щодо них виконує вже компанія-підрядник. З іншого боку, лізинг персоналу передбачає надання співробітників підприємством-виконавцем підприємству-замовнику у тимчасове користування» [31, с. 1382]. «Аутстафінг має такі переваги: зниження адміністративних та фінансових витрат підприємства; зменшення ризиків трудових конфліктів з працівниками. Ця модель є актуальною при високій плинності кадрів (щоб уникнути ризику звільнення працівника). Переваги лізингу персоналу включають: зменшення витрат, пов'язаних з утриманням персоналу; зменшення простоїв бізнес-

процесів; отримання кваліфікованих працівників в потрібній кількості і за короткий термін. Однак, ці моделі мають свої недоліки, такі як незацікавленість працівників у результатах роботи на підприємстві, де вони фактично працюють, та ризик розкриття конфіденційної інформації» [31, с. 1383].

Також поширеною є практика інсорсингу, яка полягає у формуванні спеціалізованих внутрішніх структур або компаній, що надають бухгалтерські послуги не лише для різних відділів самого підприємства, але й для зовнішніх клієнтів. «Основні переваги інсорсингу включають: додаткове використання внутрішніх ресурсів підприємства; прозорість схеми розрахунку бюджету; контроль над виконанням відповідних функцій відділу; ефективна робота персоналу, який розуміє особливості бізнес-процесів на підприємстві-роботодавці» [16, с. 14]. Проте недоліком впровадження інсорсингу є високі витрати на послуги (наприклад, наймання додаткового персоналу, його навчання та підвищення кваліфікації), тому ця модель ефективно працює для великих підприємств.

Косорсинг (від англ. cosourcing (co-source-using)), як методика, що включає спільне виконання бізнес-завдань за допомогою комбінації внутрішніх співробітників та зовнішніх постачальників, набуває все більшої популярності. «Косорсинг включає залучення як внутрішніх співробітників, так і зовнішніх фахівців для надання бухгалтерських послуг та реалізації облікових операцій. Цей підхід являє собою комбінацію аутсорсингу та інсорсингу, що допомагає мінімізувати потенційні негативні сторони обох методів і водночас інтегрувати їхні переваги. До плюсів даної моделі можна віднести: зниження витрат на послуги; оперативне вирішення проблем, що виникають у процесі роботи; поліпшення якості наданих послуг та збільшення відповідальності за кінцеві результати. Проте, у цієї моделі існують певні мінуси: існує ризик, що зовнішні фахівці можуть не взяти до уваги специфіку роботи компанії. Отже, використання косорсингу дозволяє значно підвищити якість роботи у порівнянні з аутсорсингом, водночас знижуючи витрати порівняно з інсорсингом» [16, с. 14].

Прогрес у впровадженні цих підходів до ведення бухгалтерського обліку стримується через неповноту законодавства. Однією з перешкод є відсутність відповідних статей у трудовому законодавстві, які регулювали б права та обов'язки обох сторін у нетипових формах працевлаштування, а також відсутність законодавчих гарантій захисту та соціального забезпечення для таких працівників. Також важливим є опір керівників компаній-замовників передачі конфіденційних даних стороннім організаціям та недостатньо розвинена практика укладання договорів, характерна для місцевих підприємств.

Висновок до розділу 1

Бухгалтерський облік представляє собою розгалужену інформаційну мережу, яка володіє всіма атрибутами системності та комплексністю характеристик. Використання систематичного аналізу дає можливість з'ясувати основні принципи бухгалтерської облікової системи, уточнити компоненти цієї

системи та створити її структурну схему, а також окреслити підсистеми та ієрархію в рамках бухгалтерського обліку. Слід підкреслити, що бухгалтерський облік не є вузькоспеціалізованою діяльністю, обмеженою фінансовими звітами; він пронизує різні аспекти громадського життя і служить ключовим засобом надання інформації, яка важлива не тільки з точки зору економіки, але також має велике значення у соціальному та екологічному контекстах.

Прогрес в сфері інформаційних технологій активно спонукає до розробки нових методів та стратегій управління компаніями. Нові можливості відкривають шлях до впровадження новаторських підходів у веденні бізнес-процесів, включаючи бухгалтерський облік, такі як аутсорсинг, офшоринг, ніашоринг, аутстафінг, лізинг персоналу, інсорсинг та косорсинг. Проте, при виборі цих методів слід уважно враховувати їх переваги та недоліки, а також особливості майбутнього співробітництва та потреби підприємства-замовника.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ОПТИМІЗАЦІЇ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕСІВ

2.1. Розвиток бухгалтерського обліку в контексті прогресу цифрових технологій

Зараз на вітчизняних підприємствах спостерігається розвиток у складних та змінних умовах зовнішнього середовища. Впровадження цифрових технологій вимагає перетворень у всіх сферах суспільно-політичного життя, управління бізнес-процесами, а також ведення документації та формування звітності. Використання сучасних програмних рішень є актуальним і для сфери бухгалтерського обліку. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку може значно підвищити точність та ефективність процесів, розширити можливості обміну даними та забезпечити доступність з будь-якого місця, що сприяє швидкому прийняттю управлінських рішень.

«Важливо враховувати, що впровадження діджиталізації в бухгалтерський облік вимагає високої кваліфікації персоналу та наявності технічних засобів у підприємства для збору, обробки, аналізу, зберігання та передачі інформації стейкхолдерам. Особлива увага має бути приділена організації ефективної роботи з обліково-аналітичними даними, які є основою для ухвалення управлінських рішень» [41].

Цифровізація бухгалтерського обліку надає ряд значущих переваг, які включають:

- Збереження часу та підвищення ефективності роботи;
- Удосконалення комунікацій та їх оптимізацію;
- Можливість пропонувати клієнтам нові послуги;
- Спрощення бухгалтерських процесів та скорочення часу на виконання облікових операцій;
- Вдосконалення технічних інструментів, що використовуються в інформаційних системах та технологіях обліку;
- Формування конкурентних переваг через оптимізацію робочих процесів.

Розвиток системи бухгалтерського обліку неможливий без гармонійного зв'язку з нормативною базою. Україна на державному рівні акцентує важливість активної підтримки процесів створення інформаційного суспільства та цифровізації національної економіки.

Зокрема, у цьому напрямі прийнято:

1) Закони України:

- «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки (№ 537-V від 09.01.2007 р.)» [56];
- «Про Національну програму інформатизації (№ 2807-IX від 01.12.2022)» [55];
- «Про електронну комерцію (№ 675-VIII від 01.01.2024 р.)» [50];
- «Про електронні документи та електронний документообіг (№ 851-IV від 31.12.2023 р.)» [47];
- «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах (№ 80/94-ВР від 04.04.2024 р.)» [53];
- «Про електронні комунікації (№1089-IX від 01.01.2024 р.)» [48];
- «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги (№ 2155-VIII від 01.01.2024 р.)» [49];
- «Про платіжні послуги (№ 1591-IX від 01.01.2024 р.)» [57];
- «Про фінансові послуги та фінансові компанії (№1953-IX від 01.01.2024 р.)» [61];
- «Про захист персональних даних (№ 2297-VI від 27.04.2024 р.)» [54];
- «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2014 року «Про скасування деяких рішень Ради національної безпеки і оборони України» та визнання такими, що втратили чинність, деяких указів Президента України (№ 504/2014 від 06.06.2014 р.)» [58];

2) Розпорядження Кабінету Міністрів України:

- «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні (№ 386-р від 15.05.2013 р.)» [60];
- «Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації (№ 67-р від 17.01.2018 р.)» [59];

3) Постанову Кабінету Міністрів України:

- «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних (№ 835 від 21.10.2015 р.)» [52];
- «Деякі питання цифрового розвитку (№ 56 від 30.01.2019 р.)» [23].

Перехід бухгалтерського обліку до хмарних сервісів та використання хмарних технологій пропонують широкий спектр можливостей для бізнесу. Цифровізація бухгалтерського обліку вимагає виконання наступних дій:

- Дотримання технічних та економічних вимог при впровадженні цифрових технологій.
- Підвищення рівня професійних вмінь працівників, які проводять бухгалтерські операції.
- Узгодження зі стратегією розвитку компанії.
- Забезпечення зворотного зв'язку від користувачів цифрових даних [41].

На даному етапі інтеграція цифрових технологій в бухгалтерський облік на вітчизняних підприємствах ще не досягла певного рівня розвитку, становлячи лише 43,4%. На багатьох підприємствах все ще активно використовуються таблиці Excel, що вказує на те, що значна частина облікових процедур ще не автоматизована [73].

«Для успішної реалізації процесу діджиталізації бухгалтерського обліку важливо застосовувати комплексний підхід і проводити цифровізацію поетапно, звертаючи увагу на оптимізацію, ефективність і еволюцію» [38].

На сьогоднішній день діджиталізація, ймовірно, є найбільш активним фактором інноваційних змін у економіці. Основними трендами впливу інформаційних технологій на бізнес є: автоматизація виробничих процесів; хмарні технології; Інтернет речей; великі дані (Big Data); штучний інтелект, машинне навчання та глибоке навчання; технологія блокчейн.

Одним із ключових недоліків у практичному впровадженні інноваційних інформаційних технологій є потреба у високоякісному матеріально-технічному забезпеченні, сучасних ІТ-технологіях та ліцензованому програмному забезпеченні для кожного користувача. Також складнощі в застосуванні

програмних продуктів можуть впливати з відсутності відповідного законодавчого регулювання.

2.2. Аналіз застосування сучасних інструментів та технологій бухгалтерського обліку на підприємствах різних форм власності та галузей економіки

Застосування новітніх технологічних рішень у сфері бухгалтерського обліку виправдане, адже це полегшує процедури збору, оброблення, збереження та розповсюдження даних про операції компанії. Сьогоднішні українські підприємства найбільше цікавляться ERP-системами (Enterprise Resource Planning), які є стандартами управління ресурсами підприємства. Ці системи інтегрують облікові, управлінські, контрольні та аналітичні функції, втілюючи передові методики ведення бізнесу, що дозволяє синхронізувати бізнес-процеси та ефективно обробляти дані в режимі реального часу.

Дослідження використання інформаційних технологій в області бухгалтерського обліку були проведені такими вченими, як Ф. Бутинець, В. Гужва, В. Завгородній, С. Івахненко, В. Ісаков, Ю. Кузьмінський, П. Куцик, В. Шквір, О. Волот та інші, включаючи N. Dechow, J. Mouritsen, T. Davenport. Ці роботи підкреслюють важливість застосування та інтеграції новітніх інформаційних систем і технологій у практику бухгалтерського обліку на території України.

Прогрес у сфері інформаційних технологій підсилює роль автоматизації в оптимізації фінансової та економічної діяльності підприємств. Виконання облікових операцій у середовищі автоматизації має значний вплив на бухгалтерський облік, гарантуючи комплексне задоволення інформаційних вимог користувачів та підвищуючи ефективність керівних рішень, що сприяє економічному прогресу національних компаній.

Варто відзначити, що суб'єкт господарської діяльності, чиє керівництво вирішило перейти від ручної обробки облікової інформації до автоматизованої, має три можливих шляхи для такого переходу:

- 1) Розробити програмне забезпечення для автоматизації бухгалтерського обліку власноруч;
- 2) Обрати компанію, що спеціалізується на створенні програмного забезпечення, для розробки проекту;
- 3) Купити на ринку багатофункціональне програмне забезпечення, яке призначене для автоматизації процесів бухгалтерського обліку.

«На українському ринку існує велика кількість програм для автоматизації бухгалтерського обліку. Деякі програмні продукти є складними та високовартісними у експлуатації, що вимагає збільшення витрат на технічну підтримку з боку програмістів. Однак вибір відповідного програмного продукту є ключовим завданням, оскільки він повинен бути потужним, універсальним і здатним забезпечити всі потреби в обліку підприємства. На ринку існують програмні рішення, які відповідають потребам як малих, так і середніх та великих підприємств. Компанії середнього та великого масштабу потребують не лише ведення обліку, але й ефективного управління бізнесом, чіткої делегації відповідальностей, ретельного контролю за даними та здатності до одночасної роботи численного персоналу» [30].

На ринку існує різноманітність бухгалтерських програм, які використовуються вітчизняними підприємствами різних організаційно-правових форм господарювання. Кожна компанія підбирає програмний інструментарій, який найкраще відповідає її внутрішній організації та специфіці економічної діяльності. Для того, щоб мінімізувати ризик помилок у процесі вибору, необхідно здійснити детальний аналіз доступних на ринку програмних рішень.

Завдяки автоматизації системи бухгалтерського обліку можна вирішити дві важливі проблеми: точність та оперативність облікових даних. Завдяки використанню бухгалтерських програм, можна суттєво прискорити процес формування звітності. Це досягається шляхом зміни технології обробки облікових даних. Схему цього процесу можна побачити на рисунку 2.2.1.

Рис. 2.2.1. Схема методів переробки бухгалтерської інформації.

Завдяки інтегрованій системі обробки бухгалтерської інформації, яка автоматично обробляє вхідні дані, можна отримати звітні облікові дані в будь-який момент та за кілька хвилин. Автоматизована система управління даними забезпечує неперервний доступ до інформації для її користувачів.

На сьогоднішньому ринку представлено чимало програмного забезпечення, призначеного для автоматизованого ведення бухгалтерського обліку на місцевих підприємствах. Отже, важливим завданням є розумний вибір програмного забезпечення. Для вибору найбільш підходящого програмного забезпечення, яке задовольняє вимоги певного підприємства, важливо здійснити глибокий аналіз плюсів і мінусів його застосування, а також перевірити результати тестування різних бухгалтерських програм, доступних на ринку (див. таблицю 2.2.1).

Таблиця 2.2.1.

«Порівняльний аналіз програмного забезпечення для автоматизації процедур бухгалтерського обліку на підприємствах України (побудовано на підставі» [42, с. 63])

Комп'ютерні програми	Напрями порівняльного аналізу		
	призначення	група споживачів	облікові автоматизації процедур бухгалтерського обліку на підприємстві
1	2	3	4
«Парус»	Для ведення бухгалтерського обліку на малих і середніх підприємствах	Бухгалтерія, яка розподілена на підрозділи	«В системі передбачено можливість проведення операцій згідно з встановленими шаблонами. Основними функціями системи є облік основних засобів, матеріалів та товарів, облік

	різних видів діяльності	відповідно до функцій працівників	фінансових та розрахункових операцій, розрахунок заробітної плати, формування звітності. Важливим аспектом є введення нового механізму, який дозволяє користувачам налаштовувати форми документів щодо реалізації самостійно. Також є можливість додавати в систему документи, які були розроблені користувачами» [66].
«Інфобухгалтер»	Для ведення бухгалтерського обліку на малих і середніх підприємствах різних видів діяльності	Невелика кількість працівників бухгалтерії	«Господарські операції можуть бути проведені як вручну, так і за допомогою документів у програмі. Програма надає можливість здійснювати такі операції: формування балансу, оборотної відомості, Головної книги, відомостей аналітичного обліку за рахунками, журналів-ордерів та відповідних відомостей до них, шахового балансу, різноманітних відомостей та довідок. Крім того, програма має функціонал для аналізу фінансової діяльності, включаючи можливість побудови графіків та діаграм» [65].
«BAS (1С: Підприємство-Бухгалтерія для України 8.3)»	Для ведення бухгалтерського обліку на малих, середніх та великих підприємствах різних видів діяльності	Невелика кількість працівників бухгалтерії	«BAS пропонує широкий спектр функціональних можливостей, що охоплюють не лише бухгалтерський облік, а й управління торгівлею, кадровий облік, CRM-системи та інші інструменти для автоматизації бізнес-процесів. Ця система забезпечує високий рівень безпеки даних, підтримку актуальних нормативних вимог та можливість роботи в хмарному середовищі» [62].

Продовження таблиці 2.2.1.

Комп'ютерні програми	Напрями порівняльного аналізу		
	призначення	група споживачів	облікові автоматизації процедур бухгалтерського обліку на підприємстві
1	2	3	4
«1С: Бухгалтерія 8.3»	Для ведення обліку в організаціях, що здійснюють комерційну діяльність	Невелика кількість працівників бухгалтерії	«Автоматизовані процедури бухгалтерського обліку забезпечують одночасну реєстрацію кожної господарської операції як на відповідних рахунках бухгалтерського обліку, так і у потрібних розрізах аналітичного обліку, включаючи кількісний та валютний облік. Користувачі мають можливість самостійно керувати деякими

			методичними параметрами системи бухгалтерського обліку, налаштовуючи облікову політику та створюючи нові субрахунки в аналітичному розрізі» [64].
«SoNct Бухгалтерський облік»	Для ведення обліку торговельних, виробничих, будівельних підприємств	Робота великого колективу бухгалтерів, менеджерів, економістів	Ця програма автоматизує бухгалтерський облік у різних напрямках діяльності підприємства, включаючи оптову та роздрібну торгівлю, управління складом, виробництво, розрахунок вартості продукції та будівельні роботи. Особливості програми охоплюють: моніторинг аналітичного обліку в реальному часі, створення звітів за різними параметрами обліку з можливістю деталізації, а також генерацію та збереження документів у форматі Microsoft Excel.
«Office Tools 400»	Для ведення обліку та аналізу різних видів діяльності малих та середніх підприємств (у т.ч. корпоративних)	Невелика кількість працівників бухгалтерії	«Система складається з декількох програм, які можуть працювати незалежно, але використовують спільні дані. Між її можливостями варто відзначити: складський облік, облік фінансових потоків, бухгалтерський облік для торговельних підприємств, а також наявність додатка «Аналізатор» з можливістю створення звітів за допомогою функцій прогнозування і статистики, а також графіків та діаграм» [27].
«ABACUS Professional»	Призначена для ведення бухгалтерії, фінансового планування та	Чисельність працівників бухгалтерії і планово-фінансових	«Програма надає повний комплекс бухгалтерського обліку, забезпечуючи обробку проведення з докладною аналітичною інформацією. Вона включає в себе облік витрат на

Закінчення таблиці 2.2.1.

Комп'ютерні програми	Напрями порівняльного аналізу		
	призначення	група споживачів	облікові автоматизації процедур бухгалтерського обліку на підприємстві
1	2	3	4
	управління на середніх підприємствах	служб до 50-60 чоловік	виробництво і розрахунок собівартості продукції, включаючи формування відповідних записів у Головній книзі. Програма також містить елементи фінансового аналізу, автоматичне нарахування відсотків і відрахувань податків, можливість проведення мультивалютних операцій, генератор звітних форм і

			систему апаратного та програмного захисту інформації. Її інтерфейс є зручним для користувачів» [63].
MASTER: Бухгалтерія	Ведення бухгалтерського та податкового обліку	Підприємства малого та середнього бізнесу і комунальні підприємства	Автоматичне формування фінансової звітності, розрахунків зарплати, облік кадрів, налаштування інтерфейсу, управління доступом, обслуговування інформаційної бази, облік розрахунків із замовниками та постачальниками, облік ТМЦ і МШП, облік фактичних витрат в розрізі аналітик, облік надходження, амортизації, вибуття ОЗ
Dilovod	Ведення управлінського, бухгалтерського обліку та складання звітності.	Підприємства малого та середнього бізнесу	Автоматичне завантаження банківських виписок. Відстеження стану угод за допомогою статусів, контроль термінів і оплати. Інтеграції з популярними сервісами, облік грошових коштів, продажів, складу, електронна звітність, реєстрація угод і договорів, формування реєстру.

Серед популярних бухгалтерських програм, які використовуються в Україні є:

1. 1С: Бухгалтерія 8.3 - це спеціалізоване програмне забезпечення для автоматизації бухгалтерського, податкового обліку та підготовки звітності в компаніях різних масштабів;

2. BAS (Business Automation Software) (1С: Підприємство-Бухгалтерія для України 8.3) - це комплексне програмне рішення, яке дозволяє автоматизувати рутинні задачі та процеси внутрішньої діяльності компанії;

3. М.Е.Дос - це поширене в Україні програмне забезпечення для подачі звітності в контролюючі органи та обміну юридично значущими первинними документами між контрагентами в електронному вигляді.

Необхідно зауважити, щоб програмне забезпечення повністю відповідало поточній системі бухгалтерського обліку на підприємстві, враховувало сучасні методологічні вимоги та надавало інформацію, яка необхідна для прийняття управлінських рішень. Результати порівняльного аналізу програмного забезпечення для автоматизації бухгалтерського обліку на підприємствах України свідчать про значну кількість переваг програмного продукту «1С: Бухгалтерія 8.3».

1С: Бухгалтерія 8.3 - це потужний інструмент для автоматизації бухгалтерського обліку та податкового обліку. Основними функціями та можливостями цієї програми є:

1. Ведення бухгалтерського та податкового обліку;
2. Облік розрахунків з оплати праці;
3. Автоматичний розрахунок податкового навантаження в залежності від режиму;
4. Заповнення реквізитів організації;
5. Налаштування облікової політики;
6. Робота з номенклатурою: можливість вести облік за декількома типами цін (закупочна, оптова, роздрібна);
7. Облік поступлень товарів, реалізацій товарів;
8. Робота з банківськими виписками;
9. Формування фінансової звітності.

Ця програма є частиною сімейства продуктів 1С, які широко використовуються для автоматизації бізнес-процесів в Україні та інших країнах.

Проте в сьогоденні велика кількість підприємств в Україні, які використовують для ведення бухгалтерського обліку програмне забезпечення 1С масово переходять на програмне забезпечення, який є аналогом даної програми і назва якому BAS (Business Automation Software).

BAS (Business Automation Software) [62] - це абсолютно нова лінійка інноваційних програмних продуктів для комерційного ринку від європейських розробників. Продукти BAS складаються з технологічної платформи і розроблених на її основі прикладних рішень («конфігурацій»). Основні області застосування програм BAS включають:

- регламентований облік;
- роздрібна та оптова торгівля;
- управління складом;
- фінансове планування та облік руху грошових коштів;
- бюджетування і консолідація;

- управління виробництвом і облік виробничих витрат;
- логістика та управління закупівлями;
- управління взаємовідносинами з клієнтами (CRM);
- розрахунок заробітної плати;
- ведення кадрового обліку;
- комплексне управління підприємством;
- і багато іншого.

Зміна програми бухгалтерського обліку з 1С на BAS може стати значущим кроком для українських компаній, які прагнуть оптимізувати свої облікові процеси та впровадити сучасні технології.

В умовах стрімкого розвитку технологій та змін у законодавчому полі, українські підприємства зіштовхуються з необхідністю адаптації своїх бухгалтерських систем. Традиційна програма 1С, яка довгий час була стандартом у сфері обліку, поступово відступає перед новими, більш гнучкими та інтегрованими рішеннями, такими як BAS.

Перехід на BAS відкриває перед компаніями нові перспективи:

- Гнучкість налаштувань - можливість адаптувати програму під специфіку бізнесу;
- Інтеграція з іншими системами - легке з'єднання з різними сервісами та додатками;
- Мобільність - доступ до облікових даних з будь-якого місця та пристрою;
- Автоматизація - зменшення рутинної роботи та помилок завдяки автоматизованим процесам.

Перехід з 1С на BAS вимагає ретельного планування та може включати етапи, такі як аудит поточної системи, підготовка персоналу, міграція даних та тестування нової системи. Проте, результатом є сучасна, ефективна та гнучка бухгалтерська система, яка може стати надійним фундаментом для розвитку бізнесу.

Програма М.Е.Дос задовольняє потреби в роботі з електронними документами компаній будь-якого масштабу, форми власності та виду діяльності. Програма М.Е.Дос продавалася і обслуговувалася широкою партнерською мережею, яка налічувала більше 600 представництв по всій Україні [6].

Основні функції програми М.Е.Дос включають:

1. Подача звітності в усі контролюючі органи України (ГФСУ, ГССУ, ПФУ, ФСС по ВПТ, ГКСУ, міністерства та відомства);
2. Реєстрація податкових накладних;
3. Юридично значущий електронний документообіг між контрагентами;
4. Розрахунок зарплати;
5. Облік акцизного податку;
6. Робота з електронними ТТН;
7. Взаємодія з обліковими системами;
8. Автоматична обробка документів;
9. Створення власних шаблонів.

Автоматизація бухгалтерських процесів є ключовим фактором для підвищення рентабельності та сприяння економічному прогресу компаній в Україні, тому вона стоїть на чолі пріоритетів. Це забезпечує реалізацію комплексу важливих переваг:

1. «Оптимізація роботи з документами передбачає зменшення обсягу паперового документообігу та скорочення часу, необхідного для створення та пошуку документів» [22, с. 84];
2. «Підвищення рівня виконавчої дисципліни через зміцнення контролю над процесом виконання завдань, забезпечуючи доступ до повної інформації про завдання, їх статуси та ефективність виконання» [22, с. 84];
3. «Ефективне розподілення робочого навантаження між працівниками та забезпечення відкритості їхньої діяльності шляхом аналізу та адекватного виконання поставлених завдань» [22, с. 84];

4. «Підвищення швидкості обробки документів завдяки автоматизації процесу передачі документів між співробітниками та їх одночасній розсилці» [22, с. 84];
5. «Мінімізація ризику втрати документів шляхом їх систематичного збереження в електронному форматі та використання реєстраційних карток для відстеження» [22, с. 84];
6. «Гарантування конфіденційності документації, запобігаючи неавторизованому доступу» [22, с. 84];
7. «Оптимізація витрат на папір та офісне обладнання завдяки зменшенню кількості паперових документів» [22, с. 84];
8. «Збір та систематизація корпоративного досвіду для поліпшення управлінських процесів та ефективного ознайомлення новачків з роботою, що сприяє уникненню повторення помилок» [22, с. 84].

Облік та аудит операцій з нематеріальними активами відрізняються своїми особливостями, вони базуються на відповідній обліковій інформації та використанні різноманітних облікових механізмів. Автоматизація цих процесів дозволить оптимізувати відповідні операції (див. рисунок 2.2.3).

Давайте розглянемо, як відбувається автоматизація процесів обліку та аудиту нематеріальних активів за допомогою системи «1С: Бухгалтерія 8.3». Ключовим аспектом ведення обліку нематеріальних активів є використання спеціалізованої системи документообігу для підсистем. Це дозволяє забезпечити точність та ефективність управління цими активами. Дані про сталі активи фіксуються у відповідних інформаційних реєстрах. Для детального відображення життєвого циклу сталих активів застосовуються визначені форми документації, які описують їх використання. В настройках системи обліку, реєстрація нематеріальних активів проводиться строго через відповідний документообіг та індивідуально для кожного об'єкта з використанням підсистеми основних засобів. Для відображення прийняття нематеріальних активів до управлінського та регламентованого обліку використовується документ «Прийняття до обліку НМА».

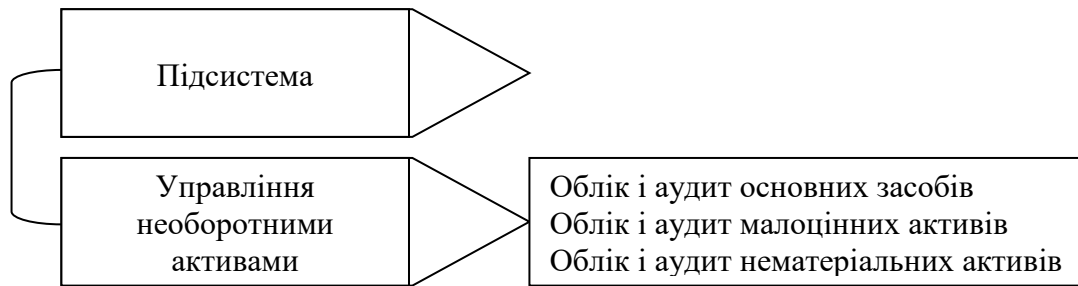

Рис. 2.2.3. Впровадження автоматичних методів для обліку та перевірки нематеріальних активів в рамках підсистеми керування необоротними активами.

Коли об'єкт нематеріальних активів вноситься до обліку, встановлюється його початкова вартість та визначаються такі важливі параметри: термін користування активом, спосіб обчислення амортизації, методика врахування витрат на амортизацію, рахунок для відстеження амортизації, особа, що несе матеріальну відповідальність, та відповідний підрозділ.

«Прийняття нематеріальних активів означає завершення формування вартості об'єкта. Вартість, зазначена у документі, списується з рахунку обліку інвестицій та реєстру «Надходження НМА». Документ «Прийняття до обліку НМА» розташований у Розділі «Нематеріальні активи». Отже, автоматизоване вирішення завдань з бухгалтерського обліку нематеріальних активів базується на створенні та веденні інформаційної бази про наявність нематеріальних активів. Ця база формується на основі інвентарної картотеки аналітичного обліку нематеріальних активів та реєстрів їх обліку» [22].

Функція автоматизованого робочого місця бухгалтера нематеріальних активів, що базується на програмному продукті «1С: Бухгалтерія 8.3», включає в себе наступні системні обліково-контрольні операції:

- Оптимізація бухгалтерського обліку за допомогою впровадження електронного документообігу;
- Підвищення швидкості обліку завдяки оперативному доступу до документів, їх швидкій обробці та надійному зберіганню в електронних архівах (на сервері організації або в хмарному сховищі, тобто на сервері спеціалізованого оператора);

- Ураховуючи місця зберігання та класифікаційні групи, здійснюється облік і контроль за об'єктами нематеріальних активів.;
- Ведення обліку та забезпечення контролю за точністю та актуальністю фіксації операцій з основними засобами, включаючи їх придбання, списання та трансфери, є ключовими елементами управлінської системи;
- Реєстрація амортизації основних засобів, а також забезпечення точності та своєчасності її обліку є важливими елементами фінансової діяльності;
- Ведення записів щодо перегляду вартості нематеріальних активів, включаючи їх збільшення або зменшення вартості.

«Швидкий розвиток комп'ютерних технологій та використання спеціалізованих програм для бухгалтерського обліку суттєво покращили ефективність аудиту та оптимізували його методи. Комп'ютерна обробка бухгалтерських даних спрощує збір та аналіз інформації, що необхідна для ефективного управління в різних галузях діяльності. Вдосконалення аудиторської роботи в значній мірі залежить від комп'ютеризації облікових і аналітичних систем, автоматизованого видачі документів та їх збереження. Одним з ключових аспектів розв'язання цієї проблеми є використання чіткої, своєчасної та достовірної методики перевірки будь-якого об'єкта бухгалтерського обліку» [35].

Оновлення та впровадження автоматизованих процесів у бухгалтерському обліку в Україні відкриває для компаній шлях до міжнародної конкуренції та приваблює зарубіжні інвестиції. Це особливо важливо в контексті сучасних змін, адже Україна адаптується до глобальних нормативів у сфері бухгалтерського обліку. Інтеграція передових технологій у процеси обліку забезпечує можливість для компаній надавати зовнішнім користувачам детальну, комплексну та високоякісну інформацію, яка відзначається своєю точністю та надійністю. Незважаючи на те, що первісні витрати на автоматизацію можуть бути значними, вона пропонує альтернативу дорогій ручній праці, вартість якої традиційно зростає. Оскільки з плином часу вартість технологічних систем знижується,

компанії мають можливість скорочувати витрати на заробітну плату та підвищувати свої доходи.

«Малим підприємствам важливо використовувати інформаційні системи для отримання частини можливостей великих підприємств. Вони можуть координувати обліковий процес з допомогою невеликої кількості працівників. Великі підприємства використовують інформаційні технології для досягнення більшої маневреності та чутливості, як у малих підприємств» [12].

Повна автоматизація обліку дозволить вільно розпоряджатися часом, оскільки рутинні облікові завдання будуть автоматизовані. Це означає, що працівники будуть займатися в основному контролем процесів, а не прямим виконанням облікових функцій. Це дасть їм більше можливостей для удосконалення системи обліку та управління.

2.3. Адаптація інструментів та технологій обліку і оподаткування до вимог цифрової економіки

Розвиток цифрових технологій та їх стрімке поширення сприяють трансформації у всіх сферах діяльності, що є характерною рисою зростаючої цифрової економіки. Виникає потреба в адаптації на рівнях, що охоплюють як місцеві, так і глобальні аспекти. Інноваційні процеси, що базуються на цифрових технологіях, спричиняють створення нових фінансових структур, стратегій, методик, бізнес-моделей, інструментів та технологій з значним потенціалом для трансформації.

До категорії радикальних інновацій можна віднести цифрові активи, як-от криптовалюти, що стали причиною виникнення нових форм активів, таких як токени та стейблкоїни, а також спричинили розвиток ринків криптовалют, криптобірж та криптоплатформ. Інновації вносять значний вклад у поліпшення політичних стратегій, оптимізацію процесів та процедур, що веде до підвищення продуктивності. Вони також забезпечують надійне управління великими даними та сприяють ретельному формуванню управлінських рішень. В сучасних умовах цифровізації набувають важливості зміни в системах бухгалтерського обліку та

оподаткування, які традиційно вважались стабільними та не схильними до швидких змін.

Теоретичні основи цифрової економіки вже сформовані, але актуальні залишаються питання практичної реалізації її пріоритетних завдань з урахуванням динаміки цифрової трансформації, ризиків та ефектів впливу. Це призвело до формування нових наукових напрямків досліджень. Зокрема, феномен криптовалют та питання її регулювання, потенційні можливості інших фінансових інновацій на базі цифрових технологій досліджуються такими науковцями, як С. Васильчак, Г. Карчева, Д. Кочергін, О. Максур, О. Ніколайчук, Н. Пантелєєва, І. Ситник та іншими. Існує тенденція до збільшення наукових робіт, які зосереджені на використанні інтелектуальних технологій, таких як штучний інтелект, машинне навчання, аналіз великих даних та обчислення в хмарі, для покращення процедур бухгалтерського обліку та оподаткування. Ці дослідження також охоплюють облік та оподаткування криптовалютних транзакцій з теоретичної та практичної точок зору.

2.3.1. Вплив сучасних цифрових технологій на облік та очікувані результати від їх застосування

У системах обліку зазнали значних змін останнім часом, переважно завдяки технологічному прогресу, розвитку інформаційного забезпечення та впровадженню автоматизації. Формування строгих функціональних підходів і наявність широкого асортименту надійних інструментів інформаційних систем, зокрема, бухгалтерського обліку є результатом еволюційного розвитку.

Системи бухгалтерського обліку характеризуються високим рівнем формалізації та дотриманням чітких правил і процедур. Завдяки накопиченому досвіду в автоматизації обліку, було досягнуто значних успіхів і сформовано нові перспективи розвитку.

Впровадження інформаційних систем бухгалтерського обліку вимагає їх інтеграції з корпоративною інформаційною системою (KIC) та забезпечення сумісності за форматами даних, інформаційними зв'язками та інтерфейсами всіх учасників. Це сприяє оптимізації комунікації між елементами системи та їх

координації. Завдяки цьому вдалося істотно скоротити час обробки даних, підвищити точність інформації, перейти на електронний документообіг та знизити витрати.

Безпаперовий облік на основі електронних документів вже є реальністю. Проте важливо забезпечити їх верифікацію та валідацію в автоматичному режимі, що здійснюється за допомогою модулів, вбудованих у програмне забезпечення або доступних як онлайн сервіс. Перевірка валідності може здійснюватися за допомогою різних параметрів, таких як адреса електронної пошти, електронно-цифровий підпис, міжнародний номер банківського рахунку IBAN, унікальний ідентифікаційний код, номер ПДВ компанії для країн Європейського Союзу (VAT) та інші. Ці параметри дозволяють перевірити достовірність і відповідність даних в системах обліку та оподаткування.

Одним з очікуваних наслідків є мінімізація ризиків, пов'язаних з проведенням фінансових операцій з потенційно ризикованими партнерами, що може призвести до зниження ризику втрати прибутків та пошкодження ділової репутації. Важливо також забезпечити якість, повноту, точність і достовірність даних щодо операцій бухгалтерського обліку. Завдяки автоматизації в області бухгалтерського обліку можна досягти уніфікації процесів, зменшити обсяг повторюваних завдань, покращити ефективність та безпеку, а також забезпечити можливість спільної роботи над документами в онлайн-режимі з необхідністю контролю за версіями та редагуваннями.

В контексті обговорення, основною метою бухгалтерського обліку є збір та аналіз первинної інформації з різноманітних джерел у рамках корпоративної інформаційної системи для підготовки даних, необхідних для формування ефективних управлінських рішень.

У відповідь на швидкий прогрес цифрових технологій у XXI столітті та збільшення кількості, вартості та значущості інформації, стає все більш актуальним створення новітніх облікових систем, які базуються на цих технологіях.

Технології, такі як штучний інтелект (AI), машинне навчання, аналіз великих даних (big data), блокчейн, а також хмарні обчислення, мають потенціал принести значні переваги у різноманітних аспектах повсякденного життя. Сфера бухгалтерського обліку також зазнає впливу цифровізації. Цифрові інновації пропонують широкі перспективи для глибокого перегляду та значного удосконалення методів ведення бухгалтерського обліку в довготривалій перспективі.

Таблиця 2.3.1.1.

Очікувані результати від застосування новітніх цифрових технологій у сфері бухгалтерського обліку

Цифрова технологія	Завдання	Очікуваний ефект
Штучний інтелект, машинне навчання	Автоматизація рутинних, повторюваних і структурованих завдань	– «Покращення ефективності автоматизації шляхом удосконалення кодування облікових запасів для забезпечення вищої точності. – Ефективне управління кредиторською та дебіторською заборгованістю. – Оптимізація управління витратами. – Виявлення потенційних проблем у керуванні грошовими потоками, розриву між доходами та витратами, а також сплаті ПДВ. – Підвищення якості звітності та стратегічного управління.

Закінчення таблиці 2.3.1.1.

Цифрова технологія	Завдання	Очікуваний ефект
		– Удосконалення якості проведення інвентаризації. – Підвищення точності та ефективності аудиту» [22].
	Нестандартні і неструктуровані завдання	– «Створення програмних моделей для прогнозування доходів і грошових потоків. – Управління закупівлями в безпаперовому форматі та через використання API, аналіз неструктурованих даних щодо змін цін постачальників. – Виявлення та прогнозування шахрайських схем. – Покращення доступу та аналізу неструктурованих даних з різних джерел» [22].
Хмарні обчислення	Забезпечення безпеки, масштабування, доступу,	– «Оптимізація капітальних і експлуатаційних витрат на ІТ-інфраструктуру та економія часу за рахунок використання послуг провайдера, централізованого зберігання, обробки і передачі даних.

	резервного копіювання і контролю	– Автоматичне виправлення помилок у звітах і ефективний контроль. – Забезпечення гнучкості і масштабованості на рівні ресурсів і користувачів. – Забезпечення надійного автоматичного резервного копіювання даних. – Постійна безпека і цілісність даних завдяки шифруванню та багатофакторній аутентифікації. – Доступ до даних і звітів у будь-який час і з будь-якого місця» [22].
--	----------------------------------	---

«Проте кожна технологія має свої особливості та потенціал, які потребують осмислення для ефективного вирішення реальних бухгалтерських проблем, таких як економія часу на формування якісних даних, розробка нових підходів на основі аналізу інформації та підвищення фінансової стійкості та конкурентоспроможності на ринку (табл. 2.3.1.1.)» [2, 9].

«Ілюстрацією інтеграції штучного інтелекту в пакети автоматизації бухгалтерського обліку можуть служити платформи, такі як Xero і QuickBooks. Наприклад, Xero вдосконалює процес автоматичної перевірки банківських рахунків та кодування транзакцій, тоді як QuickBooks надає можливість швидкого отримання фінансової інформації в реальному часі і використання керованого штучним інтелектом чат-боту для контролю фінансів і прийняття обґрунтованих управлінських рішень» [2, 9].

З іншого боку, інтеграція штучного інтелекту вимагає ретельного аналізу потенційних ризиків, включаючи можливість алгоритмічних упереджень, програмних збоїв, загроз кібербезпеки, а також юридичних та репутаційних ризиків, які можуть виникнути через недостатнє регулювання в області штучного інтелекту та інших сучасних технологій.

Облікові процеси сьогодні тісно інтегровані з хмарними технологіями, які надають доступ до комп'ютерних ресурсів та ліцензійного програмного забезпечення через Інтернет-сервіси на основі моделі SaaS, забезпечуючи вигідні умови користування та високий рівень обслуговування. Хмарні обчислення надають можливість ефективного зберігання та обробки даних. Потреба в переході бухгалтерського обліку до хмарних рішень викликана зростанням даних, необхідністю їх швидкої обробки, високими витратами на ІТ-

інфраструктуру, складністю її обслуговування та потребою в оновленні програмного забезпечення, що є особливо актуальним для малого та середнього бізнесу.

Отже, розглядається концепція впровадження онлайн-бухгалтерії, яка базується на хмарних технологіях і використовує обчислювальні ресурси хмарного центру обробки даних (ЦОД) провайдера хмарних рішень (CSP). Цей підхід надає можливість: автоматизувати створення бухгалтерських проводок для різних транзакцій та операцій; проводити автоматичний аналіз для забезпечення взаємозв'язку між фінансовим та управлінським обліком; підготовлювати будь-які необхідні періодичні звіти або синтетичні фінансові звіти та інформаційні панелі; використовувати альтернативні плани бухгалтерського обліку для формування звітів за різними стандартами фінансової звітності; проводити різноманітні розрахунки та генерувати звіти та документи за потреби.

Лідери ринку, включаючи KPMG, Ernst & Young, Deloitte, SAP та інші, надають інноваційні рішення для ведення онлайн-бухгалтерії. Сегмент онлайн-бухгалтерських послуг, підтримуваний хмарними рішеннями, динамічно зростає, пропонуючи такі продукти, як FreshBooks, Liquid, QuickBooks Online, Myob, Xero, Aqilla, Microsoft Office та багато інших. Відома компанія надає хмарний сервіс «1С: Зарплата і управління персоналом», який пропонує повний спектр послуг доступний онлайн за доступною абонентською платою, уникаючи витрат на придбання програмного забезпечення, серверного обладнання чи найму ІТ-фахівців. Компанія Tucha.ua відзначилася як перший український провайдер, що пропонує послуги хостингу бухгалтерських та фінансових програм на віртуальних серверах.

Використання хмарних технологій в обліку має ряд значущих переваг та ефектів:

1. Зниження витрат та підвищення ефективності - це можливо завдяки тому, що немає потреби у значних вкладеннях у фізичне обладнання та програми, а також у витратах на їх регулярне технічне обслуговування та

оновлення, у порівнянні з оплатою за користування хмарними сервісами, яка нараховується щомісяця;

2. Доступ до фінансових даних з будь-якої точки світу, не залежачи від місцезнаходження;

3. Зростання ефективності роботи, обумовлене можливістю оперативного отримання доступу та здійснення взаємодії через різноманітні пристрої, включаючи комп'ютери, планшети та смартфони, що дозволяє працювати без затримок у будь-який час.;

4. Необмежена можливість зберігання даних та резервного копіювання;

5. Простий інтерфейс, мінімальний час адаптації та широкий функціонал для виконання облікових завдань;

6. Наявність комунікаційних засобів для обміну фінансовою інформацією з клієнтами, що сприяє прозорості, поліпшенню взаємовідносин та підвищенню довіри.

Так, зростання інтеграції сучасних цифрових технологій та обліку сприятиме досягненню нового ступеня керування інформаційними потоками та підтримки процесу прийняття управлінських рішень. Незважаючи на багато переваг хмарних технологій та технологій штучного інтелекту, важливо підкреслити, що їх застосування в обліку наразі є обмеженим через ряд причин. Перш за все, це стосується невизначеності щодо забезпечення інформаційної безпеки та захисту даних, а також ризику їх втрати без можливості відновлення. Таким чином, ключовим є здійснення аудиту інформаційних технологій, оцінки потенційних ризиків, пов'язаних з хмарними сервісами, та встановлення чітких критеріїв для їх імплементації, включаючи обов'язкове застрахування від кібернетичних загроз.

2.3.2. Використання цифрових технологій у вдосконаленні податкової системи

Податкова система сприяє виконанню державою її обов'язків. Ефективність податкової політики залежить від механізмів, інструментів та технологій збору податків, які забезпечують стабільні надходження до бюджету

та дозволяють державі інвестувати в розвиток соціальної сфери, освіти, інфраструктури та інших сфер. Щодо сучасних змін у системі оподаткування, важливо відзначити, що автоматизація стала рутинною практикою як для фіскальних органів, так і для платників податків. Це означає, що використання цифрових технологій та програмних рішень допомагає спростити та прискорити процеси обліку та звітності, забезпечуючи більш ефективне взаємодію між всіма сторонами. Важливою особливістю впроваджених методик та сервісів є їх електронний характер. Наприклад, Державною фіскальною службою України було введено:

- Автоматизовану систему «Єдине вікно»;
- Електронний кабінет платника, доступний цілодобово, забезпечує онлайн-доступ до даних, аналітичних сервісів, електронної пошти та звітності, а також можливість сплати податків для фізичних осіб. Цей сервіс активно використовується мільйонами користувачів з понад 80 країн світу;
- Система автоматичного повернення ПДВ;
- Електронний чек, що забезпечує зручність та ефективність у веденні обліку операцій;
- Електронний акциз - це система, що охоплює створення та ведення електронного реєстру суб'єктів, які сплачують акцизний податок від продажу палива, а також уніфікований реєстр акцизних накладних і електронне управління процесами продажу палива.;
- Електронний аудит - це процес, який передбачає використання автоматизованих систем для ідентифікації підприємств та операцій з високим рівнем ризику для подальшої перевірки, а також створення електронного плану роботи для аудитора.

«Впровадження електронних сервісів сприяло значному скороченню часу та витрат, підвищенню рівня добровільної сплати податків, збільшенню надходжень до бюджету та зниженню рівня корупції» [24]. Розвиток податкового адміністрування через автоматизацію передбачає розробку нових державних

мобільних застосунків, які нададуть доступ до нормативної бази та інформації про бізнес-партнерів, сприяючи зниженню податкових ризиків для підприємств.

Автоматизоване централізоване управління податками, крім економічних плюсів, сприяло формуванню значних масивів високоякісних податкових інформаційних ресурсів. Такі дані забезпечують податковим органам додаткові можливості та переваги, а також служать фундаментом для інтеграції сучасних цифрових технологій, включно зі штучним інтелектом, машинним навчанням та аналізом великих даних.

Сучасні технології стають все важливішими для фіскальних служб, які виконують дві ключові функції. По-перше, це управлінські та контрольні функції, спрямовані на виявлення та запобігання недобросовісної поведінки платників податків. По-друге, це надання послуг і проведення освітньої роботи з питань виконання податкового законодавства. У першому випадку широко використовуються традиційні методи фінансової аналітики, які тепер доповнюються прогностичними поведінковими моделями. Ці моделі дозволяють прогнозувати можливі проблеми на основі аналізу платіжної та податкової дисципліни, що забезпечує більш точну оцінку ризиків, визначення пріоритетів та розробку передбачуваних стратегій.

Одночасно, ефективність таких дій також оцінюється за допомогою прескриптивної аналітики, яка моделює можливі наслідки з високим рівнем деталізації та точності. Обидва види аналітики, прогностична та прескриптивна, застосовують технології, засновані на штучному інтелекті. В частині застосування сучасних технологій, штучний інтелект вже активно використовується для оцінювання діяльності платників податків, виявлення різних методів та шляхів уникнення податкових зобов'язань, а також для планування і проведення інспекційних заходів. Крім того, штучний інтелект сприяє групуванню платників податків за допомогою аналізу їхнього бізнес-стану, фінансової стабільності, дотримання податкових правил та ділової репутації, що є основою для розділення на сегменти та розробки індивідуалізованої комунікаційної стратегії в сфері оподаткування. Машинне

навчання дозволяє виявляти моделі податкових ухилень. Так, аналіз даних з соціальних мереж може бути корисним для розкриття випадків шахрайства, пов'язаних з ПДВ.

Прогнозується, що використання штучного інтелекту в автоматизованих процесах, таких як обробка фінансових звітів та виявлення та коригування помилок у аудиторських документах, призведе до суттєвого скорочення витрат. Віртуальні асистенти, такі як чат-боти, широко використовуються для консультування та інформаційної підтримки. Як приклад, податкове відомство Іспанії застосовує штучний інтелект для:

- «Надання додаткових послуг - віртуальний помічник для обробки запитів, самостійної крос-перевірки, попереднього заповнення декларації з ПДВ та надання в реальному часі інформації про ПДВ» [8];
- «Аналізу податкових ризиків, що дозволяє сегментувати платників податків з урахуванням ймовірності недотримання ними податкового законодавства і ініціювати контроль у випадках підозрілого шахрайства» [8].

Інтеграція штучного інтелекту в податкові органи потребує створення спеціалізованої концепції, що включає оновлення існуючої інформаційно-технологічної інфраструктури. Це може означати створення власного програмного забезпечення або співпрацю з провідними ІТ-компаніями та FinTech-стартапами. Для успішного втілення такого проекту необхідно залучити до штату спеціалістів, які мають глибокі знання в області системного аналізу, науки про дані, прогнозової та предиктивної аналітики. Крім того, важливо забезпечити гнучку інтеграцію всіх структурних підрозділів і фахівців для централізованого або децентралізованого виконання аналітичних функцій.

Беззаперечна необхідність інтеграції новітніх цифрових технологій у сфері оподаткування зобов'язує до ретельного аналізу ризиків, які можуть виникнути через їх неправильне застосування. Особливу увагу слід звернути на технології штучного інтелекту, де ключовими принципами повинні стати:

- 1) Обережність у широкому впровадженні, яка включає у себе обґрунтованість витрат та отримання результатів, а також обґрунтованість підготовки висновків та управлінських рішень;
- 2) Неупередженість при розробці алгоритмів, що передбачає об'єктивне врахування різноманітних факторів;
- 3) Об'єктивність оцінки впливу з метою збереження прав та гарантій платників податків;
- 4) Прозорість у прийнятті рішень, що стосуються платників податків, з відповідним забезпеченням права на захист;
- 5) Забезпечення безпеки та конфіденційності даних в процесі їх обробки та зберігання.

2.3.3. Облік та оподаткування криптовалютних операцій

Як зазначалося раніше, значні зміни в галузі обліку та оподаткування очікуються внаслідок подальшого поширення криптовалют. «Криптовалюта є одним із типів цифрових активів, які на сьогоднішній день набувають все більшої популярності» [39].

Відношення до криптовалют викликає досить суперечливі погляди, і однозначного підходу до визначення їх правового статусу наразі не існує. Це пояснюється тим, що країни, регулюючи цей вид активів, можуть обирати або спостережницький підхід, або враховувати рівень розвитку легальної та тіньової економіки, фінансову стабільність, розвиненість правової системи та особливості національної податкової політики. Незалежно від обраної позиції, всі країни беруть до уваги рекомендації міжнародних організацій, зокрема Фінансової діяльності та боротьби з відмиванням коштів (ФАТФ) і Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), щодо обігу грошей, боротьби з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму.

«Складність та унікальні властивості криптовалют створюють виклики для їх обліку. Міжнародна рада зі стандартів бухгалтерського обліку (IASB) та Рада зі стандартів бухгалтерського обліку (AcSB) акцентують увагу на важливості точної класифікації криптовалют як об'єктів обліку» [7].

Поточні стандарти МСФЗ не мають прямих положень щодо операцій з криптовалютою. Якщо криптовалюта класифікується як актив, то її облік може бути здійснений наступним чином:

- як готівка – згідно з МСФЗ 7 (IAS7) «Звітність про грошові потоки» та МСФЗ 9 (IFRS 9) «Фінансові інструменти»;
- як негрошові фінансові активи – відповідно до МСФЗ 32 (IAS32) «Фінансові інструменти: подання та розкриття» та МСФЗ 9 (IFRS 9) «Фінансові інструменти»;
- як інвестиційна нерухомість – відповідно до МСФЗ 40 (IAS40) «Інвестиційна нерухомість»;
- як нематеріальні активи – згідно з МСФЗ 38 (IAS38) «Нематеріальні активи»;
- як запаси - відповідно до МСФЗ 2 (IAS2) «Запаси» [3].

Методи обліку криптовалют варіюються між країнами, що входили до складу СРСР. Примітно, що в Білорусі Міністерство фінансів впровадило національний стандарт для бухгалтерського обліку «Цифрові знаки (токени)». «Цей стандарт визначає порядок формування інформації про цифрові знаки (токени) в бухгалтерському обліку та зобов'язання, що виникають при розміщенні власних токенів в організаціях» [19]. Цей стандарт отримав позитивну оцінку від інших країн.

«В Україні існує кілька підходів до відображення транзакцій з криптовалютами в бухгалтерському обліку. Це може бути як фінансовий інструмент, використовуючи рахунки 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам» та 352 «Інші поточні фінансові інвестиції» [40], або як електронні гроші, використовуючи субрахунок 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті» [79].

У законодавчій сфері України відсутня однозначна визначеність щодо поняття криптовалюти та механізмів її регулювання. Було внесено кілька проектів законів, і врешті-решт, Верховна Рада України ухвалила Закон «Про віртуальні активи» № 2074-IX, датований 17 лютого 2022 року, який поки що не

вступив у силу. Законодавство не конкретизує термін «крипто валюта», але пропонує означення віртуального активу як «...нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Існування та оборотоздатність віртуального активу забезпечується системою забезпечення обороту віртуальних активів. Віртуальний актив може посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав» [44]. Ця інтерпретація не надає ясності щодо методів відображення транзакцій з криптовалютами в облікових записах [32].

Окрім цього, поняття "віртуальні активи" отримало своє визначення у Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», який визначає останні як «...цифрове вираження вартості, яким можна торгувати у цифровому форматі або переказувати і яке може використовуватися для платіжних або інвестиційних цілей» [51].

Визначення, наведені у цих законах, використовують різні концепції: Закон України «Про віртуальні активи» дозволяє класифікувати криптовалюти як нематеріальні активи, тоді як законодавство у сфері фінансового моніторингу відкриває можливість розглядати криптовалюти як грошові еквіваленти або інвестиційні інструменти [32].

Криптовалюти класифікують як криптоактиви, адже вони є різновидом валютних активів. Проте, наукова спільнота не має єдиної думки щодо економічної сутності криптовалют (див. таблицю 2.3.3.1).

Таблиця 2.3.3.1.

Особливості підходів до оподаткування крипто валют в країнах світу

№ п/п	Автор	Визначення
1.	Fomina O., Moshkovska O., Avhustova O., Romashko O., Holovina D. [4]	«Криповалюта – це ідентифікований немонетарний актив без фізичної субстанції» [4].

2.	Krugman P. [5]	«Криптовалюта – це великий клас активів» [5]
3.	ACCA [1]	«Цифрова форма грошей, яка використовується для купівлі та продажу товарів і послуг» [1].
4.	Кирилов Ю. С., Грановська В. Г., Крикинува В. М., Жосан Г. В., Бойко В. О. [26]	«Криптоактив – це цифровий похідний фінансовий інструмент, що володіє всіма властивостями криптовалюти, що емітується компанією або групою осіб з метою залучення фінансових ресурсів для реалізації перспективних проектів або придбання активів з метою капіталізації» [26].
5.	Костюченко В. М., Малиновська А. М., Мамонова А. В. [28]	«Криптовалюта – це нематеріальний цифровий токен, який записується за допомогою інфраструктури розподіленої книги, яку називають блокчейном» [28].
6.	Акдерлі Д. М. [11]	«Криптовалюта – вид цінних паперів» [11]
7.	Харабара В. М., Грешко Р. І., Третьякова О. В. [76]	«Криптовалюта – це цифрове відображення договірних прав чи вартості, від яких власник отримає у майбутньому вигоди, та редагування яких захищене крипто-технологіями, правилами консенсусу, використанням розподіленого реєстру транзакцій» [76].

Паралельно з питаннями обліку цифрових активів, важливим є питання оподаткування операцій з криптовалютою.

«Світова практика в цьому питанні також неоднозначна (табл. 2.3.3.2.)» [33, 70, с. 44-45].

Таблиця 2.3.3.2.

Особливості підходів до оподаткування крипто валют в країнах світу

Країна	Статус криптовалюти	База оподаткування	Ставка оподаткування	Оподаткування ПДВ
Японія	Еквівалент майнової цінності	Прибутки від продажу та обміну	15% - 55%	Тільки при використанні як платіжного засобу (8%)
Сінгапур	Товар або послуга	Прибуток від торгівлі, майнінгу та продажу за грошові кошти	Корпоративний податок на прибуток – 17%	Постачання крипто валют як послуги, при придбанні товарів за крипто валюту, якщо власник є платником ПДВ (7%)
Ізраїль	Актив, одиниця	Доходи від капіталу	На приріст капіталу фізичної особи	Юридичні особи 17% при реалізації крипто

	обміну при бартері		25%, підприємства – 47%	валюти, фізичні особи звільнені, крім майнерів
США	Майно	Прибуток	15% - 35%, додатково місцеві податки до 10%	-
Мальта	Актив	Прибуток	35%	18%
Швейцарія	Майно, актив	Прибуток, приріст капіталу	Федеральний податок – 7,83%, кантональний – від 1% до 26%	-

Аналітичний огляд показує, що криптовалюта, по-перше, може бути виключена з податкового регулювання, частково на обмежений термін або повністю звільнена від оподаткування. По-друге, криптовалюта може бути обкладена податком на приріст капіталу з операцій обміну криптовалюти на фіатні гроші (як в США), податком на доходи від операцій купівлі-продажу криптовалюти (як в Австралії), податком на криптовалютні операції (як в Великобританії), податком на приріст капіталу та податком на багатство (як в Норвегії, Фінляндії, Німеччині), а також податком на доходи (як в Австрії).

У законопроектах, які розробляються в Україні для внесення змін до Податкового кодексу, передбачається наступне оподаткування:

1) Податок на прибуток у розмірі 18%, але з можливістю скористатися пільговим періодом. Згідно з різними варіантами законопроектів, цей пільговий період може становити 5% до 31 грудня 2024 року або 0% до 31 грудня 2029 року. Ставка податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) становитиме 5% від прибутку від продажу криптовалюти або 18% від загального прибутку;

2) Не передбачається сплата ПДВ за окремими операціями з криптовалютою, за винятком певних ситуацій;

3) «Передбачається звільнення від сплати ПДВ при імпорті обладнання для майнінгу до 31 грудня 2029 року» [45, 46].

Як бачимо, що підхід до криптовалютної сфери виявляється більш ліберальним, ніж у багатьох інших державах. Беручи до уваги вищесказане, це не може бути визнано прийнятним, враховуючи високий рівень тіньової

економіки (понад 40% ВВП). Крім того, тривала неясність щодо правового статусу криптовалюти, а отже, відсутність оподаткування діяльності в сфері криптовалют, на жаль, сприяє послабленню бюджетної безпеки. Виникає питання щодо надання податкових пільг для криптовалюти, оскільки відсутній чіткий та конкретний зв'язок між цілями та результатами діяльності в сфері криптовалют та цілями та завданнями розвитку економіки України.

Виходячи з міжнародного досвіду в обліку та оподаткуванні операцій з криптовалютами, доцільно зробити висновок, що для України ключовими принципами повинні бути збереження інтегральності фінансового ринку, захист прав споживачів, чітке визначення юридичного статусу, а також гнучке та адаптивне реагування. Для цього необхідно прийняти законодавчі та підзаконні акти, які регулюють діяльність криптовалютних бірж та проведення ІСО, компаній, що займаються купівлею та продажем криптоактивів, операторів цифрових гаманців та інших суб'єктів.

Висновок до розділу 2

Цифровізація економіки відкриває можливості для забезпечення постійного економічного зростання. Впровадження цифрових інновацій трансформує звичні підходи до ведення обліку та оподаткування, що призводить до змін у політиці, використанні інструментів та технологічних процесах. Успіх цифрової трансформації залежить від розробки та впровадження стратегічних планів, які базуються на новітніх цифрових технологіях, використання передового міжнародного досвіду, швидкості адаптації до нововведень, а також налагодження та удосконалення інноваційного та технологічного потенціалу. Ці заходи сприятимуть подоланню застарілих підходів та обмежень, які існують у класичних системах обліку та оподаткування, відкриваючи шлях для їх прогресу в рамках цифрової економіки.

Інформаційні системи можуть відігравати ключову роль у створенні конкурентоздатних та ефективних організацій. Вони можуть бути використані

для перетворення структури, облікової політики та механізмів управління роботою та трудовими процесами. Бухгалтерський облік є однією з ключових складових управління підприємством, тому модернізація та автоматизація цього процесу є невід'ємною частиною розвитку підприємницької діяльності в Україні.

Організація та регулювання процесу автоматизації бухгалтерського обліку повинні базуватися на наукових дослідженнях, а кожне підприємство має користуватися науковими знаннями та досвідом великих міжнародних організацій. Для того, щоб повністю використати потенціал автоматизації, необхідно впровадити її у роботу кожного відділу компанії. Застосування автоматизованих систем у бухгалтерському обліку забезпечить більшу швидкість запису та обробки даних, підвищить ефективність обміну фінансовою інформацією та мінімізує ризик помилок, пов'язаних із округленням чисел, внесенням даних та арифметичними обчисленнями.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

3.1. Аналіз переваг та недоліків автоматизації бухгалтерського обліку на підприємствах

Ключовим досягненням і перевагою застосування ІТ-систем у бухгалтерії є збільшення продуктивності та поліпшення якості облікових процесів. Це відображається у збільшенні організованості, накопиченні інформації та зменшенні помилок у бухгалтерській роботі, що веде до зниження штрафів та пені за помилки при виконанні господарських операцій і збільшення оперативності обліку.

Автоматизовані бухгалтерські системи пропонують численні переваги: вони дозволяють бухгалтерам ефективніше виконувати свої завдання, знижують трудомісткість процесів, мінімізують помилки у первинних документах, забезпечують швидкий доступ до необхідних даних та автоматизують облікові процедури на підприємствах. Оновлення та модернізація облікових систем

сприяють інтеграції підприємств у міжнародний бізнес, залучають іноземні інвестиції та дозволяють надавати зовнішнім користувачам детальну, об'єктивну та надійну фінансову інформацію. Застосування інноваційних технологій у фінансовому обліку є показником ефективності роботи компанії, а також засобом, який керівництво використовує для зміцнення позицій компанії на ринку та її просування до вищого рівня діяльності [14].

Аналізуючи темпи впровадження фінансового та бухгалтерського програмного забезпечення за галузями, особливо активне зростання інтеграції ПЗ спостерігається у таких сферах, як інформаційні та телекомунікаційні послуги, системи водопостачання та каналізації, управління відходами, енергетика та комунальні послуги, транспорт та логістика, поштовий та кур'єрський зв'язок, а також у секторах оптової та роздрібної торгівлі, ремонту транспортних засобів і переробної промисловості. З огляду на неоднаковий розмір підприємств у різних галузях, частка компаній, що інтегрують програмне забезпечення, також є різною. Малі компанії з кількістю співробітників між 10 та 49 особами є лідерами у впровадженні фінансового та бухгалтерського програмного забезпечення, за ними слідують середні підприємства з персоналом від 50 до 249 людей, а потім — великі організації зі штатом 250 чоловік і більше.

Дослідження даних про впровадження автоматизованих бухгалтерських систем вказує на те, що створення якісного облікового програмного забезпечення вимагає суттєвих інвестицій (див. таблицю 3.1.1). «Для успішного впровадження автоматизованих бухгалтерських програм необхідно ретельно спланувати технологічні зміни, взявши до уваги специфіку діяльності компанії, порядок виконання технічних завдань та фінансові аспекти розробки продукту. Також важливо, щоб підприємство визначило стратегії автоматизації бухгалтерських операцій з урахуванням обсягу автоматизації бухгалтерських процесів та особливостей впровадження інформаційної системи» [77].

Таблиця 3.1.1.

Переваги та недоліки програм автоматизації бухгалтерського обліку

Переваги	Недоліки
----------	----------

Усі співробітники мають можливість використовувати програму в роботі.	Програмне забезпечення, яке орієнтоване на всі сфери діяльності, може не враховувати специфіку роботи підприємств у сфері роздрібної торгівлі, послуг та спеціалізованих об'єктів.
Високоякісне та оперативне обслуговування облікових систем.	Необхідність розробки унікальної конфігурації (платформи програми) може призвести до збільшення вартості продукту, а також до необхідності додаткової розробки функціоналу в порівнянні з базовою версією.
Можливість розробки та налаштування індивідуальних проектів для підприємства.	Необхідність використання модулів для обміну даними виникає, коли підприємства використовують різні програми для автоматизації своїх бізнес-процесів.
Інтегрована об'єктно-орієнтована програмна мова продукту.	Процес автоматизації може бути трудомістким та затратним через необхідність створення унікальних конфігурацій.
Програмний продукт, який є 100% відкритим, включає можливість	При використанні програмного забезпечення часто виникає потреба у

Закінчення таблиці 3.1.1.

Переваги	Недоліки
додаткового доопрацювання та рішень.	послугах налаштування, підтримки та виправлення помилок.
Використання єдиної технологічної платформи для створення всіх прикладних рішень може зменшити їх загальну вартість. Стандартизація процесу розробки та можливість масштабування програми також є важливими перевагами.	Платність оновлення програми
Швидка обробка первинних документів, отриманих від контрагентів, дозволяє структурувати дані, зменшує можливість помилок, гарантує коректність проведення розрахунків та податків, подання звітів, декларацій, а також дозволяє оперативно отримувати необхідну інформацію.	Безпека та захищеність інформації може бути під загрозою через широке використання програм, нелегальний доступ до систем та крадіжку даних.
Багатогалузевий підхід полягає у співпраці з компаніями, які представляють різні сектори економіки.	Не вистачає часу для проведення навчальних сесій для співробітників.
Програма надає можливість керівництву отримувати актуальну інформацію про поточні фінансові результати компанії.	Зміни в законодавстві вимагають регулярного оновлення програмного забезпечення.
Можливість спрощення системи оподаткування в програмі	
Програмне забезпечення включає систему управління рахунками, календар платежів і дозволяє створювати звітність у різноманітних форматах.	

Відповідно до першої характеристики, можна виокремити такі методи автоматизації: випадковий, за областями, за напрямками, комплексний та інтегрований. Згідно з другою характеристикою, можна визначити такі методи автоматизації: стандартний (економічний та швидкий), «добробляй і враховуй», унікальна конфігурація програмного забезпечення.

О. Павелчак-Данилюк відзначає, що «ефективний перехід до створення інформаційної системи для вибору програмного забезпечення вимагає комплексної системної оцінки. Тільки вибравши відповідне програмне забезпечення, можна досягти найвищої ефективності та якості обліку, що є важливим етапом на шляху до розвитку та процвітання підприємства. Підприємство повинне планувати перехід від ручного до автоматизованого обліку, забезпечуючи при цьому навчання своїх працівників. Автор вказує, що вартість програми автоматизації бухгалтерського обліку визначається як найбільший недолік і критерій вибору продукту» [77; 13].

«Основним недоліком, особливо для малих підприємств, є висока вартість комп'ютерного обладнання та програмного забезпечення» [29]. «Однією з головних проблем використання автоматизованих систем бухгалтерського та податкового обліку на підприємствах України є часті зміни нормативних актів, які встановлюють правила обліку, звітності та оподаткування. Для вирішення цієї проблеми слід використовувати програми, які мають більшу гнучкість і можуть відображати зміни зовнішніх умов. Для європейських підприємств це не є проблемою, оскільки немає частих законодавчих змін, а якщо вони виникають, то автоматизовані програми обліку оновлюють їх автоматично» [14].

«Останнім часом все більше підприємств вибирають онлайн-сервіси для ведення бухгалтерського обліку. Давайте розглянемо переваги та недоліки цього підходу у порівнянні з використанням сучасних інформаційних систем. Переваги використання онлайн-серверів для обліку та звітності включають наступне» [34, с. 322]:

1. Актуальність - за дослідженням компанії IDC, 79% європейських підприємств вже користуються хмарними сервісами обліку, а на українському ринку ця цифра становить 48%;

2. Доступність - при використанні віртуальних систем доступ до бази даних здійснюється через мережу Інтернет. Це гарантує постійний доступ до необхідних даних, які зберігаються на віддалених серверах у хмарному сервісі або навіть у мобільному додатку;

3. Економічність - використання онлайн-бухгалтерії дозволяє зменшити витрати користувача, оскільки немає необхідності у закупівлі та обслуговуванні потужного обладнання;

4. Безпека - бухгалтерські дані є конфіденційною інформацією, тому сучасні технології забезпечення безпеки важливі. Крім того, регулярне резервне копіювання даних дозволяє зберегти інформацію та відновити її у разі збоїв.

Використання серверів онлайн-бухгалтерії має декілька недоліків [34, с. 323]:

1. Автоматизація робочих процесів може призвести до зменшення чисельності бухгалтерського персоналу. Це може зменшити витрати на зарплату, але також може створити загрозу зростання безробіття на національному рівні;

2. Існує велика залежність від електроніки та надійності інтернет-провайдерів, які можуть зазнати збоїв. До того ж, наразі немає можливості самостійно налаштовувати потужність обладнання;

3. Незважаючи на сучасні технології, захист електронних пристроїв від зовнішніх втручань все ще не існує. Постійна загроза кібер-атак від конкурентів може призвести до банкрутства компанії.

Серед основних переваг варто відзначити, що компанії, які спеціалізуються на установці та налаштуванні програм автоматизації, надають додаткові функції, які допомагають у вирішенні проблемних питань підприємств. Наприклад, компанія-розробник програмного забезпечення для автоматизації обліку HOTKEY пропонує:

1. Автоматичне завантаження актуального курсу валют через Інтернет - це дозволяє забезпечити точність обліку валютних операцій без необхідності ручного введення даних;
2. Швидкий текстовий пошук інформації по всіх базах даних програм - ця функція спрощує процес пошуку необхідної інформації та забезпечує ефективне використання даних;
3. Інтегрований поштовий клієнт - забезпечує зручний спосіб обміну інформацією через електронну пошту без виходу з програми;
4. Автоматичне оновлення програми через Інтернет - забезпечує отримання оновлень та виправлень програми без необхідності ручного оновлення;
5. Лаконічний інтерфейс з підтримкою української та російської мов - забезпечує зручність користування програмою для користувачів із різними мовними потребами [38].

Розвиток конкуренції в сфері продажу програмного забезпечення для автоматизації допомагає вирішувати ключові проблеми, з якими українські підприємства зіштовхуються при переході на автоматизовану систему обліку. Ця тенденція, безумовно, зміцніє протягом наступних п'яти років завдяки зростанню ринку ІТ-послуг, зниженню вартості встановлення та обслуговування програмного забезпечення, а також його підтримки та налаштування.

Розробники програмного забезпечення в наш час проводять навчання користувачів своїх продуктів і надають можливість дистанційного налаштування програм. Інформація про виконання господарських операцій за допомогою програмного забезпечення доступна на веб-сайтах розробників.

3.2. Гармонізація облікової звітності в умовах євроінтеграції

Бухгалтерський облік представляє собою високоспеціалізовану інформаційну систему, що має на меті задовольнити потреби внутрішніх та зовнішніх користувачів в достовірній обліковій інформації. За допомогою даної системи, підприємства мають можливість складати фінансові звіти, що точно

показують їхній фінансовий статус та ефективність роботи, як на рівні окремих компаній, так і їх об'єднань.

В ході довготривалого процесу розвитку, система фінансової звітності постійно удосконалювалася, реагуючи на змінені потреби користувачів, а також на економічні, політичні та соціальні зміни, які впливають на діяльність компаній. Такі зміни також спонукали до технічного та організаційного удосконалення облікових процедур.

Розвиток та впровадження нових типів і стандартів фінансової звітності є результатом пристосування бухгалтерського обліку до нововведень у бізнес-середовищі. Такі трансформації можуть бути спричинені змінами в операційному середовищі бізнесу, що мають вплив на фінансову звітність, або ж вимогами користувачів цієї інформації, які можуть бути як внутрішніми, так і зовнішніми.

Вдосконалення в області бухгалтерської звітності триває безперервно та еволюціонує з часом, починаючи з моменту створення перших облікових технологій, які дозволяли систематизувати та обробляти фінансові дані, забезпечуючи цінну інформацію для ефективного управління бізнесом.

На сучасному етапі деякі науковці звертають увагу на потребу гармонізації фінансової звітності у контексті євроінтеграції України. Це має особливе значення в контексті глобалізації економіки та переходу до постіндустріального типу економічних систем.

Згідно з висловленням С.Ф. Легенчука, основними напрямками розвитку бухгалтерської звітності є такі:

- 1) «Необхідність забезпечення інформацією, яка містить оцінки на майбутнє та прогнозує розвиток подій;
- 2) Подання нефінансової інформації про ключові фактори, які впливають на створення вартості для компанії;
- 3) Інтеграція в фінансову звітність даних про ключові елементи постіндустріальної економіки, включаючи людські ресурси, інновації, комерційні знаки та бренди;

4) Подання інформації про екологічну та соціальну діяльність компанії, як фінансової, так і не фінансової;

5) Прагнення до розробки фінансової звітності, яка була б корисною для широкого кола користувачів, а не лише для специфічних груп» [68, с. 145].

Слід підкреслити, що наведений перелік напрямків є лише частиною ширшого процесу, адже еволюція фінансової звітності триває безперервно і включає в себе регулярне виникнення нових напрямків розвитку. Нещодавно в економіці почали з'являтися нові тренди, такі як нестабільні економічні умови, інноваційні підходи до управління, зокрема сингулярне управління, а також явища, як гіперконкуренція, що вказують на стрімкі зміни в економічних системах. Цей процес сприяє постійному вдосконаленню та кардинальним перетворенням у сферах обліку та фінансового звітування компаній.

Шляхи удосконалення та можливості для розвитку бухгалтерського обліку можуть бути виявлені шляхом визначення та аналізу ключових проблем, на які науковці звертають увагу як на найбільш актуальні та необхідні для вирішення задля збільшення продуктивності облікових систем у компаніях. Професор О. В. Рожнова розглядає важливі питання фінансової звітності, які є ключовими в контексті сучасного прогресу в області бухгалтерського обліку:

- 1) Втрата довіри користувачів до звітності (проблема «довіри»);
- 2) Недостатність звітних даних для надійного прогнозування (проблема «майбутнього»);
- 3) «Неадекватність відображення реального стану підприємства та результатів його діяльності за допомогою облікових методів (проблема «достовірності»)» [68, с. 140].

Метою системи бухгалтерської звітності в рамках процесів євроінтеграції є вирішення та адресація раніше описаних питань та викликів. Для глибокого розуміння цих цілей і визначення методів їх реалізації, важливо зіставити існуючі проблеми у сфері фінансової звітності з критеріями вартісної фінансової інформації, які викладені в Концептуальних основах фінансової звітності. Необхідно здійснити всебічний аналіз причин, що спричинили ці проблеми, та

розглянути випадки, коли вони виявляються в облікових процедурах компаній. Це дозволить розробити науково підтверджені стратегії та визначити комплекс регулятивних та методичних ініціатив, які будуть сприяти розв'язанню цих та інших пов'язаних із ними питань у даній галузі наукових досліджень.

Вчені, такі як О. В. Соловйова та К. В. Сорокіна, вказують, що «головною тенденцією в розвитку міжнародної звітності є включення в звітність корпорацій показників соціальної відповідальності. Ця інтегрована звітність, яка враховує як фінансові, так і нефінансові аспекти, стає предметом уваги глобальної спільноти. В результаті цього виникає потреба в стандартизації та значних поліпшеннях у сфері надійності та актуальності інформації, яка включається в цю звітність. Ця ситуація вимагає розробки концепції інтегрованої звітності, роблячи її використання не просто бажаним, але і необхідним» [78, с. 94-98]. Згідно з сучасними концепціями розвитку (які включають стійкість, гармонію та баланс), глобальні та міжнародні компанії мають враховувати не лише фінансові результати та збільшення бізнес-вартості, а й відповідальність перед суспільством та довкіллям у своїй діяльності. Ця тенденція спонукала до інтеграції соціальних індикаторів у фінансову звітність.

На восьмому Всесвітньому конгресі аудиторів та бухгалтерів, який проходив у 2010 році, було офіційно визнано новий напрямок у міжнародному бухгалтерському співтоваристві - зміщення акценту з традиційної фінансової звітності на інтегровану звітність. Новий підхід до звітності включає не тільки фінансові дані, а й відомості про використання ресурсів компанії, її соціальну та екологічну відповідальність, а також про продуктивність використання активів і праці.

Цей поворот у розвитку підходів до звітності має на меті перетворити бухгалтерський облік на засіб, який допомагає в розподілі ресурсів для задоволення потреб суспільства та його членів. Основною умовою успішного вирішення цього завдання є створення облікової методології, яка була б узгоджена з принципами сталого розвитку економіки та забезпечувала б гармонію та баланс.

Дослідники відзначають конвергенцію як одну з ключових тенденцій у розвитку звітності, яка включає зближення та узгодження поглядів на остаточний формат звітності. Згідно з думкою професора Л. Б. Трофімової, «сучасна фінансова звітність переходить від етапу стандартизації та уніфікації до стадії глобальної конвергенції. Цей процес відбувається в контексті зміни старої облікової парадигми фінансової звітності на нову. Ураховуючи роль Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) у інституційному середовищі, ця конвергенція передбачає створення єдиної світової системи облікових стандартів, що регулюватиме процес формування фінансової звітності підприємств» [69, с. 29-40].

«24 жовтня 2007 року Кабінет Міністрів України за розпорядженням № 911-р схвалив Стратегію впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні» [71]. У цій Стратегії було висвітлено важливість, цілі, завдання та ключові напрями перехідного процесу до міжнародних стандартів фінансової звітності.

У передмові до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), висловленій Комітетом з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (КМСБО), зазначається, що «в кожному економічному просторі бухгалтерський облік та формування фінансової звітності регулюються відповідними національними положеннями. Ці принципи охоплюють бухгалтерські стандарти, які встановлюються національними регуляторами та бухгалтерськими асоціаціями кожної держави. Міжнародні стандарти, розроблені Міжнародною радою зі стандартів бухгалтерського обліку, слугують як рекомендації і не мають переваги перед державними нормами, що керують бухгалтерським обліком і складанням фінансових звітів у кожній країні. Такі державні норми є частиною національного законодавства, що регулює економічну діяльність підприємств» [15].

В даний час в Україні активно розробляється облікова система, що відповідає міжнародним нормам у сфері бухгалтерії, враховує вітчизняні законодавчі вимоги до ведення бізнесу та надає необхідну методологічну та

практичну підтримку для збирання та акумуляції даних про фінансову та економічну активність бізнес-суб'єктів. Цей процес сприяє розробці надійної фінансової звітності, яку можуть використовувати власники, інвестори, банки та працівники для аналізу прибутковості, конкурентоздатності, економічних можливостей та інвестиційної привабливості компаній.

Фінансова звітність слугує основою для створення економічної інформаційної бази, яка дозволяє аналізувати продуктивність, рентабельність, фінансову стійкість та довіру до бізнес-суб'єктів, перевіряти виконання фінансових стратегій, обчислювати прогнозовані індикатори для стратегічного розвитку компаній та відповідні макроекономічні індекси.

Для прикладу візьмемо звітність підприємства ТОВ «Золотники-Агро», яке використовує спрощену звітність і яка включає в себе:

- Фінансову звітність: Баланс (див. Додаток Ж), Звіт про фінансові результати (див. Додаток Ж);
- Податкову звітність: подання декларацій з податку на прибуток, ПДВ, податку на землю та інших податків і зборів.
- Статистичну звітність: подання звітів до органів державної статистики згідно з вимогами законодавства, таких як «Звіт про основні показники роботи сільськогосподарського підприємства (№50-сг) (див. Додаток З), «Звіт про площі та валові збори сільськогосподарських культур, плодів, ягід і винограду (№29-сг) (див. Додаток И).
- Кадрову звітність: Звіти про кількість працівників, заробітну плату, соціальні внески тощо.

На основі наведеної звітності можна зробити загальний висновок про стан та діяльність підприємства. Фінансова звітність вказує на фінансову стабільність та ефективність компанії; податкова звітність дозволяє оцінити податкові зобов'язання та дотримання податкового законодавства; статистична звітність допомагає оцінити продуктивність та ефективність виробництва, а кадрова звітність допомагає оцінити політику управління персоналом.

Тенденції у вдосконаленні бухгалтерського обліку України визначаються шляхом теоретичного та практичного аналізу, який обґрунтовує необхідність реформування та трансформації системи обліку.

Дослідження поточних і можливих напрямків у сфері обліку надає можливість їх систематизації на основі різноманітних параметрів. Ці параметри не є взаємовиключними, а надають можливість аналізувати поточні тенденції з різних перспектив, що сприяє їх класифікації за певними категоріями. Застосування цієї методики допомагає висвітлити унікальні характеристики різних тенденцій, їхні взаємодії та залежності, а також відкриває можливість для більш глибокого розуміння їх природи у контексті сучасного облікового підходу.

Можна визначити одну з характеристик для класифікації тенденцій розвитку як об'єктивність або суб'єктивність походження цих тенденцій.

Реальні зміни в облікових тенденціях є результатом еволюції економічних систем, ускладнення економічної діяльності та зростаючої складності облікових систем, які відображають діяльність організацій у динамічному бізнес-середовищі.

Суб'єктивні зміни в обліковій системі відбуваються під впливом особистісних чинників, таких як оновлення економічної ідеології країни, зміни в обліковій політиці, адаптація до нових правил на фінансових ринках, а також перехід до сучасних методів фінансового менеджменту.

Ще одним критерієм для розподілу тенденцій є їх внутрішня природа або зовнішнє походження відносно загальної системи бухгалтерського обліку. Внутрішні тенденції у сфері бухгалтерського обліку відображають поступальний характер розвитку цієї системи. Ці напрямки є фундаментальною особливістю системи бухгалтерського обліку, і результати її роботи, представлені у формі звітів, використовуються користувачами для керування діяльністю та прийняття управлінських рішень.

В рамках іманентних тенденцій можна виділити такі напрямки:

- 1) Розвиток різноманітності звітних форм є відповіддю на еволюцію потреб користувачів інформації. Це відображає прогрес у сфері бухгалтерського

обліку, який набуває нових вимірів як економічна структура. Цей процес характеризується поетапним виділенням окремих підсистем в його структурі, спрямованих на створення різних типів інформаційних продуктів (форм бухгалтерської звітності) - фінансової, податкової (у 20-х роках XX століття), управлінської (у 30-70-х роках XX століття), стратегічної (на початку XXI століття);

2) Збільшення числа звітних індикаторів (підвищення рівня аналітичності звітності). Зросла складність взаємовідносин між учасниками державного сектору та іншими суб'єктами господарювання, різноманітність форм їх співпраці, а також складність управлінських та інформаційних систем зумовили потребу та створили можливості для додавання нових показників до фінансової звітності;

3) Уніфікація бухгалтерської звітності є глобальною тенденцією, яка відображає спробу забезпечити порівнянність фінансових показників різних суб'єктів господарювання, незалежно від умов їх функціонування. Це дозволяє зробити облікову інформацію більш об'єктивною та зрозумілою для користувачів. У країнах з ринковою економікою відповідальність за уніфікацію лежить на регуляторах національної облікової політики. Це важливий крок у забезпеченні порівнянності та стандартизації облікової інформації для користувачів. Загалом, процедура уніфікації бухгалтерської звітності охоплює законодавче впорядкування процесів створення, класифікації елементів та структури звітних даних. В передових країнах стандартизація бухгалтерської звітності забезпечується шляхом розробки універсальної нормативної бази для підготовки фінансових звітів, яка ґрунтується на консолідованій системі облікових принципів та методології. Крім того, що стандартизація забезпечує узгодженість фінансових даних фірми, вона також сприяє збільшенню прозорості фінансової звітності, створює ідеальні умови для відображення поточного економічного стану компанії, що сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень;

4) Розвиток нових форм фінансової звітності та переосмислення значущості вже встановлених форм є вирішальним елементом у процесі вдосконалення системи обліку загалом, включаючи аспекти бухгалтерського обліку. З часом система обліку неухильно пристосовується до змінюваних потреб користувачів фінансової інформації та до впливу новаторів у методології бухгалтерського обліку. Цей процес призводить до виникнення нових форм та видів звітності, які краще відповідають сучасним потребам і вимогам управління та прийняття стратегічних рішень.

Всі інші напрямки в розвитку облікової сфери, що виникають під впливом зовнішніх факторів стосовно системи обліку, можна вважати трансцендентними. Вони відступають від наукового дослідження в галузі обліку, що базується на досвіді еволюції бухгалтерської звітності. Як приклад, можна навести запровадження окремих бухгалтерських стандартів без достатнього економічного виправдання, що відбувається через політичне рішення регуляторів у сфері національної облікової політики.

Відповідно до методологічних рівнів бухгалтерського обліку, існує декілька тенденцій розвитку, які є визначальними для кожного з цих рівнів:

1. Організаційні напрямки - ці напрямки стосуються організаційних аспектів створення системи звітності на рівнях глобального, національного та корпоративного. Ці напрямки охоплюють уніфікацію, нормування та зближення в практиках бухгалтерської звітності.

«Необхідність узгодження систем обліку в економічній сфері, а також у сфері бухгалтерської звітності, зумовлена глобальними економічними трендами та прагненням до формування інтегрованого світового економічного середовища. Ці процеси модифікують конкурентне середовище, таким чином стимулюючи його до перетворення на єдину глобальну систему та змінюючи сучасні умови і правила функціонування установ. Низка науковців акцентує увагу на виникненні нового підходу до обліку, який є результатом зростаючої інтенсивності глобальних економічних процесів. Глобалізаційні процеси виступають як основна причина потреби у гармонізації бухгалтерської звітності,

щоб забезпечити універсальне розуміння та можливість порівняння фінансових показників між різними бюджетними організаціями для усіх категорій користувачів на міжнародному рівні» [14].

Оновлення тенденції до гармонізації бухгалтерської звітності також пов'язане з появою глобальних викликів, які виникли в результаті економічної глобалізації. Для адекватної відповіді на ці виклики, необхідно здійснити модифікацію поточної системи обліку та звітності, яка служить ключовим ресурсом інформації для ухвалення керівних рішень, особливо у світлі уніфікації облікових стандартів.

Консолідовані зусилля міжнародних урядових та бухгалтерських професійних організацій підсилюють темпи стандартизації фінансової звітності. Ці організації прагнуть створити систему звітності, яка була б інтуїтивно зрозумілою та інформативною, сприяла б прийняттю виважених економічних рішень і була б доступною для всіх користувачів звітності, незалежно від їхнього географічного розташування чи юридичної системи, а також інших відмінностей.

З метою забезпечення можливості порівняння бухгалтерської звітності, починаючи з 70-х років минулого століття, було введено механізм стандартизації обліку. Ця процедура включає створення системи загальноприйнятих стандартів обліку (таких як US GAAP, IAS/IFRS), які використовуються у процесі складання звітності та базуються на конкретному наборі облікових принципів та процедур.

Окрім процесу гармонізації, сучасний розвиток також характеризується тенденцією до злиття систем бухгалтерської звітності, що передбачає інтеграцію оптимальних підходів до створення звітності з різноманітних існуючих методик. У той час як гармонізація зосереджена на узгодженні національних стандартів із міжнародними вимогами, конвергенція пропонує більш відкритий підхід, забезпечуючи рівність всіх учасників у процесі та сприяючи взаємному наближенню стандартів.

Одним із прикладів конвергенції у сфері звітності є створення єдиної концептуальної бази розробниками стандартів US GAAP та IAS/IFRS, перший

етап якої було опубліковано в 2010 році. Цей документ відображає результат спільної діяльності розробників цих двох систем стандартів. Ця стратегія сприяла створенню збалансованої моделі, яка визначає якісні атрибути важливої фінансової інформації.

2. Змістові напрямки включають перегляд підходів до внутрішнього (змістового) формування показників бухгалтерської звітності, а також переосмислення об'єкта і предмета з урахуванням сучасних інтеграційних тенденцій у розвитку світових облікових систем.

«Глобальні змістовні напрямки передбачають значні та принципові зміни в поточній моделі звітування. Ці нововведення означають фундаментальний перегляд цілей, збільшення обсягу звітних індикаторів та модифікацію способу їх візуалізації. Однією з таких тенденцій є зміна парадигми звітності, яка полягає у відході від традиційної фінансової звітності на користь інтегрованої звітності. Цей інноваційний підхід передбачає паралельне представлення як фінансових, так і нефінансових індикаторів, що сприяє збільшенню інформативності для різноманітних користувачів звітності. Ця ініціатива має на меті відповідати на інформаційні запити користувачів, які перевищують можливості традиційної фінансової звітності, яка зосереджена на виробничо-фінансових деталях та обмежена лише тими аспектами, що піддаються точній кількісній оцінці. Ці прогалини можна усунути шляхом запровадження системи нефінансового звітування, яка включає дані про соціальні, екологічні, інноваційні, венчурні та інші аспекти діяльності, використовуючи відповідні спеціалізовані індикатори» [14].

Загалом, можна окреслити кілька ключових аспектів, які сприяють збагаченню вмісту поточної моделі звітності:

- Збільшення категорій активів, що враховуються у звітності, включно з такими елементами як інтелектуальний капітал, інноваційні процеси, венчурне фінансування, кадровий потенціал, соціальні активи та інші важливі фактори зовнішнього оточення організації;

– збільшення кількості оцінок, які використовуються для формування звітних показників, є ще одним напрямком розвитку. Дослідження можливостей для аналізу застосування різноманітних оцінювальних критеріїв та параметрів у контексті інтеграції передових інформаційних та комп'ютерних технологій є обнадійливою областю для подальших досліджень;

– розширення часового виміру передбачає адаптацію системи обліку та звітності за рахунок інтеграції прогнозованих та ймовірних даних, що сприятиме кращому задоволенню інформаційних потреб інвесторів.

3. Нові техніко-організаційні тенденції пов'язані з еволюцією технічно-технологічної бази процесу формування та публікації бухгалтерської звітності. Постійні зміни та удосконалення у цій сфері призводять до перетворення наявних методів обробки облікових даних та складання звітності.

«Нещодавні роки відзначилися введенням та популяризацією новітніх підходів у сфері бухгалтерського обліку, включно з такими як «віртуалізація фінансової звітності» (доступність та відображення через інтернет), «облікові хмарні рішення» (використання хмарних платформ для збереження даних обліку бюджетних організацій), «онлайн-бухгалтерія» (інтегрована обробка та онлайн-публікація облікових записів), та «електронне подання звітів» (онлайн-трансляція та редагування звітності)» [14].

Висновки до розділу 3

На сьогоднішній день в Україні спостерігається збільшення кількості підприємств, які впроваджують програми для автоматизації бухгалтерського обліку. Це свідчить про зростаючий інтерес до сучасних рішень у сфері обліку та фінансів. Цей тренд позитивно впливає на зростання сегменту послуг, що включає створення, технічну підтримку та конфігурацію цих програм, а також стимулює конкурентну боротьбу між розробниками програмного забезпечення та провайдерами послуг.

Автоматизація бухгалтерського обліку має свої переваги і недоліки. Серед переваг можна відзначити оперативність, гнучкість, швидкість та зменшення помилок у роботі підприємств, а також підвищення рівня підзвітності та інтеграції управлінського обліку. Проте існують і певні труднощі, такі як опір співробітників до нововведень, необхідність адаптації до оновлених технологічних процесів та значні фінансові витрати на впровадження автоматизованих облікових систем.

Компанії-розробники та постачальники послуг усвідомлюють ці проблеми та намагаються пропонувати рішення для їх вирішення. Завдяки зростанню конкуренції в цьому секторі вартість автоматизації знижується. Таким чином, основні недоліки автоматизації компенсуються завдяки розвитку ринку та впровадженню нових технологій.

Гармонізація облікової звітності в умовах євроінтеграції є ключовим елементом для підприємств, які прагнуть до інтеграції в європейський бізнес-простір. Цей процес передбачає адаптацію національних стандартів обліку до міжнародних, що сприяє прозорості та порівняності фінансової інформації.

Однак, цей процес може бути викликом через різницю в облікових принципах та нормах. Тому, важливою є підготовка кваліфікованих фахівців, готових до таких змін, а також розробка ефективних механізмів контролю за дотриманням нових стандартів.

Важливо враховувати, що гармонізація облікової звітності не лише вимагає змін у національному законодавстві, але й потребує значних зусиль з боку підприємств. Вони повинні переглянути свої облікові системи та процедури, щоб вони відповідали новим вимогам.

Крім того, гармонізація може вимагати значних витрат на навчання та розвиток персоналу, оскільки він повинен зрозуміти нові принципи та стандарти. Однак, ці витрати можуть бути компенсовані перевагами, які надає гармонізація, такими як підвищення прозорості та довіри інвесторів.

Таким чином, гармонізація облікової звітності в умовах євроінтеграції є важливим кроком, який вимагає значних зусиль, але може принести значні переваги для підприємств, які прагнуть до інтеграції в європейський бізнес-простір.

ВИСНОВКИ

Бухгалтерський облік продовжує еволюціонувати, адаптуючись до змін у торгівлі, регулятивному середовищі та технологічних досягнень. Сучасні підходи до організації бухгалтерського обліку акцентують на автоматизації, цифровізації та методах, заснованих на даних. Цифрові технології значно змінили бухгалтерський облік, автоматизуючи рутинні та часозатратні процеси, покращуючи точність даних.

Висновком проведеного дослідження в цій роботі є вирішення теоретичних та методологічних проблем обліку в Україні та перспективи його розвитку в області цифровізації облікових процесів. Вивчення, проведене в рамках цієї роботи, дозволяє сформулювати наступні висновки:

1. Бухгалтерський облік є важливою інформаційною моделлю, яка сприяє взаємодії підприємства з зовнішнім світом та його різними аспектами. Ця модель має кілька ключових характеристик:

- Бухгалтерський облік відображає економічне середовище, представляючи елементи управління, які характеризують фінансовий стан підприємства та впливають на загальну економічну систему.
- У діяльності підприємств активно взаємодіють учасники соціальних відносин, включаючи як працівників, так і непрацюючих.
- Екологічне середовище є не менш важливим аспектом для бухгалтерського обліку, оскільки діяльність підприємств в більшій мірі пов'язана з використанням саме природних ресурсів та виробничими процесами, які можуть впливати на стан навколишнього середовища.

2. Активний розвиток інформаційних технологій стимулює створення нових методів та стратегій керування компаніями. Це створює можливості для застосування новаторських методів управління бізнесом, в тому числі в області бухгалтерії, наприклад, через аутсорсинг, офшоринг, ніршоринг, аутстафінг, персональний лізинг, інсорсинг та косорсинг. Однак, при виборі цих методів необхідно ретельно враховувати їх переваги та недоліки, а також особливості майбутньої співпраці та потреби клієнтського підприємства.

3. Діджиталізація є найбільш впливовим катализатором інноваційних змін в економічній сфері. Головними напрямками впливу інформаційних технологій на бізнес є: автоматизація виробничих процесів; хмарні технології; Інтернет речей; аналіз великих даних (Big Data); штучний інтелект, машинне навчання та глибоке навчання; технологія блокчейн.

4. Ключовими перешкодами для практичного впровадження інноваційних інформаційних технологій є необхідність у високоякісному обладнанні, сучасних ІТ-технологіях та ліцензованому програмному забезпеченні для кожного користувача. Крім того, складності у використанні програмних продуктів можуть виникати через відсутність відповідного законодавчого регулювання.

5. Повна автоматизація обліку надасть можливість більш ефективно використовувати час, оскільки повсякденні облікові завдання будуть автоматичні. Це означає, що основна робота працівників буде полягати в контролі процесів, а не безпосередньому виконанні облікових обов'язків. Це надасть їм більше можливостей для вдосконалення системи обліку та управління.

6. Цифрова економіка сприяє стійкому економічному зростанню. Поширення цифрових технологій перетворює традиційні системи бухгалтерського обліку та оподаткування, що сприяє модернізації стратегій, інструментів і технологій. Успішність таких трансформацій залежить від активного розроблення концептуальних політик впровадження інновацій на базі сучасних цифрових технологій. Використання передового світового досвіду,

швидкість реагування на цифрові тенденції та формування необхідного інноваційного потенціалу є ключовими факторами цього процесу.

7. Інформаційні системи можуть відігравати важливу роль у створенні конкурентоспроможних та ефективних організацій. Вони можуть бути застосовані для перетворення структури, облікової політики та механізмів управління роботою та трудовими процесами.

8. Організація та регулювання процесу автоматизації бухгалтерського обліку повинні ґрунтуватися на наукових дослідженнях. Кожне підприємство має використовувати наукові знання та досвід провідних міжнародних організацій.

9. Автоматизація бухгалтерського обліку має свої переваги і недоліки. Серед переваг можна відзначити: швидкість, гнучкість, оперативність та зменшення помилок у роботі підприємств, а також підвищення рівня підзвітності та інтеграції управлінського обліку. Однак недоліки, зокрема неготовність персоналу до змін, адаптація до нових технологічних умов роботи, висока вартість інтеграції програм автоматизації обліку, також наявні.

10. Узгодження облікової звітності в умовах процесу євроінтеграції є важливим етапом, який потребує значних зусиль, але може принести суттєві переваги для підприємств, що мають намір інтегруватися в європейське бізнес-середовище.

Беручи до уваги вищезазначену інформацію, можна зробити висновок, що бухгалтерський облік продовжує розвиватися, адаптуючись до сучасних технологій та вимог ринку. Це вимагає від бухгалтерів постійного навчання та адаптації до нових інструментів та методів. В майбутньому цифрові технології неодмінно впливатимуть на бухгалтерський облік, прискорюючи його еволюцію та відкриваючи нові можливості для підвищення ефективності та точності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Accounting for cryptocurrencies. ACCA. Strategic Business Reporting, Think Ahead. Technical articles. 2022. URL: <https://www.accaglobal.com/gb/en/student/exam-support-resources/professional-exams-study-resources/strategic-business-reporting/technical-articles/cryptocurrencies.html> (дата звернення 17.03.2024 р.)
2. Artificial intelligence and the future of accountancy. ICAEW. URL: <https://www.icaew.com/-/media/corporate/files/technical/information-technology/thought-leadership/artificial-intelligence-report.ashx> (дата звернення 15.03.2024 р.)
3. Crypto assets overview of the legal and regulatory framework in the EU and UK. URL: https://www.bceao.int/sites/default/files/inline-files/Session%203_World%20Bank%20Presentation%20Crypto%20Assets.pdf (дата звернення 18.03.2024 р.)
4. Fomina O., Moshkovska O., Avhustova O., Romashko O., Holovina D (2019) Current aspects of the cryptocurrency recognition in Ukraine. *Banks and Bank Systems*, № 14 Issue № 2. URL: [https://doi.org/10.21511/bbs.14\(2\).2019.18](https://doi.org/10.21511/bbs.14(2).2019.18). (дата звернення 19.03.2024 р.)
5. Krugman, P. (2018). Transaction Costs and Tethers: Why I'm a Crypto Skeptic Retrieved from: URL: <https://www.nytimes.com/2018/07/31/opinion/transaction-costs-and-tethers-why-im-a-crypto-skeptic.html> (дата звернення 19.04.2024 р.)
6. М.Е.Дос – своєчасна звітність та простий обмін документами. <https://medoc.ua/index.php>. (дата звернення 25.04.2024 р.)

7. Navigating the brave new world of cryptocurrency and URL: <https://media.cpaontario.ca/stewardship-of-the-profession/pdfs/Navigating-the-Brave-New-World-of-Cryptocurrency-and-ICOs.pdf> (дата звернення 17.03.2024 р.)
8. Recent and Future Developments of the Spanish Tax Agency in the Immediate Supply of Information System. URL: <https://www.iota-tax.org/news/recent-and-future-developments-spanish-tax-agency-immediate-supply-information-system> (дата звернення 15.03.2024 р.)
9. Top Benefits of Cloud Computing for CPAs And Accounting Firms. URL: <https://www.acecloudhosting.com/blog/cloud-computing-benefits-cpa-accounting/> (дата звернення 15.03.2024 р.)
10. Августова О.О. Економічний зміст криптовалюти та її облік в Україні, *Економіка суспільство*, 2018. №18. С. 844-850.
11. Акдерлі Д.М., Порівняльно-правове дослідження криптоактива як цінної папери. *Colloquium-journal*. 2019. № 12-7 (36). С. 19–22.
12. Аль-Джамалі А.-М., Мацків О. Сфери застосування інформаційних технологій: матер. Всеукр. наук. конф. Аспірантів та молодих вчених (25 березня 2014 р.). Одеса: ОНЕУ, 2014. С. 49–53.
13. Артем'єва О. О., Томша А. О. Бухгалтерський облік в умовах діджиталізації. 2020. С. 50–54. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/57711/1/%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%A4%D0%95%D0%A0%D0%95%D0%9D%D0%A6%D0%98%D0%AF%20%D0%A2%D0%95%D0%97%D0%98%D0%A1%D0%AB%202020%281%29-50-54.pdf> (дата звернення 10.03.2024 р.)
14. Астапенко К., Осадчук С. Переваги та недоліки автоматизації бухгалтерського, податкового обліку в Україні та європейських країнах. Фінансовий сектор Європейського союзу та сталий розвиток: європейський досвід, стратегічні орієнтири для України, Київ : 2019. С. 16—19.
15. Бардаш С. В., Грабчук І. Л. Цифрові технології в сфері бухгалтерського обліку: основні можливості та ризики. *Ефективна економіка*.

2021. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9301> (дата звернення 21.02.2024 р.)

16. Бачо Р. Й., Макарович В. К. Компаративний аналіз моделей організації надання послуг бухгалтерського обліку: аутсорсинг, інсорсинг, косорсинг. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2019. № 2 (43). С. 11–16.

17. Бондаренко Н.М. Теоретичні основи організації обліку на підприємстві: Науковий вісник Херсонського державного університету. Випуск 4., 2014 р., 14 с.

18. Бочуля Т.В. Інноваційний розвиток обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством: монографія. Х. : ВД «ІНЖЕК», 2015. 404 с.

19. Бруханський Р.Ф., Спільник І. В. Криптоактиви у системі бухгалтерського обліку та звітності. *Проблеми економіки*. 2019. № 2. С. 145–156. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2019-2-145-156> (дата звернення 10.03.2024 р.)

20. В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна та ін. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021 р. 388 с.

21. В.В. Євдокимов, С.Ф. Легенчук, Д. О. Грицишен, О.М. Баришнікова. Інтегрована звітність підприємств: монографія. Житомир : ЖДТУ, 2014. – 180 с.

22. Гаркуша С. А. Теоретичні основи визначення ефекту від впровадження автоматизованих інформаційних систем обліку, аналізу та аудиту. URL: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/5.2/81.pdf>. (дата звернення 27.02.2024 р.)

23. Деякі питання цифрового розвитку: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.01.2019 р. № 56 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення 09.03.2024 р.)

24. Е-готовність сервісів ДФС. URL: <http://sfs.gov.ua/data/files/235874.pdf> (дата звернення 27.02.2024 р.)

25. Євдокимов В.В. Адаптивна модель інтегрованої системи бухгалтерського обліку [текст]: монографія. Житомир : ЖДТУ, 2010. 516 с.
26. Кирилов Ю.Є., Грановська В.Г., Крикунова В.М., Жосан Г.В., Бойко В.О. Цифрова економіка. Криптовалюти: навчальний посібник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 228 с.
27. Комплексний набір програм «Office Tools 400» URL: <https://gms.ua/index.php/gms-ot/modules> (дата звернення 17.03.2024 р.)
28. Костюченко В. М., Малиновська А. М., Мамонова А. В. Бухгалтерський облік криптовалют, *Інфраструктура ринку*. 2019. №33, С. 340-346.
29. Куліш О.А. Програмне забезпечення автоматизації бухгалтерського обліку на підприємстві. *Науковий вісник*, 2015. С. 246—251.
30. Кундря-Висоцька О. П., Москаленко О. В., Сулима О. М. Організація бухгалтерського обліку : навч. посібник. Київ : УБС НБУ, 2015. 336 с.
31. Ляхович Г. І. Моделі надання бухгалтерських послуг: узгодження понятійного апарату. *Економіка і суспільство*. 2017. № 13. С. 1381–1384.
32. Мельниченко О.В., Новак О.С., Фоміна О.В. Проблеми та перспективи розвитку оподаткування операцій з криптовалютами. *Міжнародний збірник наукових праць «Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу»*, №3, 2022 [http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2022-3\(53\)-28-33](http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2022-3(53)-28-33) (дата звернення 20.04.2024 р.)
33. Могил Л.С. Порядок обліку операцій з криптовалютою як різновидом віртуальних активів: *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*, 2023 <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.02.28> (дата звернення 10.03.2024 р.)
34. Несенюк А.С. Переваги і недоліки використання серверів онлайн-бухгалтерії підприємствами на території України: дис. ... д-ра екон. наук (Doctoral dissertation, ДонНУЕТ ім. М. Туган-Барановського). Донецьк, 2019. С. 322—323.

35. Овчарик Р. Ю. Аудит на базі комп'ютерних програм: продуктивність, рентабельність та тенденції розвитку. *Інтернаука. Серія «Економічні науки»*. 2017. № 1. С. 68–72.
36. Офіційний сайт компанії HOTKEY. URL: <https://www.hotkey.ua/uk/> (дата звернення 18.03.2024 р.)
37. Офіційний сайт системи MASTER. URL : <https://masterbuh.com>. (дата звернення 26.03.2024 р.)
38. Панасюк В., Бурденюк Т., Мужевич Н. Особливості цифрової трансформації обліку. *Галицький економічний вісник*. 2021. № 1 (68). С. 70–76. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.01.070 (дата звернення 12.02.2024 р.)
39. Пантелєєва Н.М., Рогова Н.В. Криптоактиви: проблеми типізації та регулювання. Регулювання та перспективи ринку крипто активів: зб. матеріалів учасн. Всеукр. наук. Форуму. Київ : КНЕУ, 2018. С. 128-131.
40. Петрук О. М., Новак О. С. Сутність криптовалюти як методологічна передумова облікового відображення. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2017. №4 (82). С. 48-55.
41. Пілевич Д. Трансформація системи бухгалтерського обліку в умовах розвитку цифрових технологій. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2020. № 3 (23). URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/224553/224782> (дата звернення 25.03.2024 р.)
42. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. №966-XIV <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 09.03.2024 р.)
43. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV.Дата оновлення: 02.04.2020.URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 01.04.2010).

44. Про віртуальні активи: Закон України від 17.02.2022 р. № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (дата звернення 10.03.2024 р.)

45. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні: Проект Закону від 14.09.2018 № 9083. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64597 (дата звернення 09.03.2024 р.)

46. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні: Проект Закону від 27.09.2018 №9083-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64696 (дата звернення 09.03.2024 р.)

47. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 31.12.2023 р. №851-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення 09.03.2024 р.)

48. Про електронні комунікації: Закон України від 01.01.2024 р. №1089-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text> (дата звернення 09.03.2024 р.)

49. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України від 01.01.2024 р. №2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (дата звернення 09.03.2024 р.)

50. Про електронну комерцію: Закон України від 01.01.2024 р. № 675-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text> (дата звернення 09.03.2024 р.)

51. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 29.12.2022 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення 10.03.2024 р.)

52. Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 р. № 835. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення 09.03.2024 р.)

53. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 04.04.2024 р. №80/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 09.03.2024 р.)

54. Про захист персональних даних: Закон України від 27.04.2024 р. № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення 09.03.2024 р.)

55. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 01.12.2022 № 2807-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text> (дата звернення 09.03.2024 р.)

56. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки: Закон України від 09.01.2007 р. № 537-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text> (дата звернення 09.03.2024 р.)

57. Про платіжні послуги: Закон України від 01.01.2024 р. № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (дата звернення 09.03.2024 р.)

58. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2014 року «Про скасування деяких рішень Ради національної безпеки і оборони України» та визнання такими, що втратили чинність, деяких указів Президента України: Указ Президента України від 06.06.2014 р. №504/2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/2014#Text> (дата звернення 09.03.2024 р.)

59. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 67-р.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (дата звернення 09.03.2024 р.)

60. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 р. № 386-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80#Text> (дата звернення 09.03.2024 р.)

61. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 01.01.2024 р. №1953-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text> (дата звернення 09.03.2024 р.)

62. Програма BAS - що це? Коротко про головне. URL: <https://pdk.com.ua/ua/info/articles/stati-po-programmam-bas/programma-bas-chto-eto-korotko-o-glavnom/> (дата звернення 25.04.2024 р.)

63. Програма для ведення бухгалтерського обліку на підприємстві «ABACUS Professional» URL: <https://www.abacusprofessionals.com/> (дата звернення 17.03.2024 р.)

64. Програма для ведення бухгалтерського обліку на підприємстві «1С: Бухгалтерія 8.3» URL: <https://www.buhoblik.org.ua/uchet/organizacziya-buxgalterskogo-ucheta/3702-samouchitel-1s-bukhgalteriya.html> (дата звернення 17.03.2024 р.)

65. Програма для ведення обліку на підприємстві «Інфобухгалтер». URL: https://www.infoib.info/index.php/?option=com_reiting&people=10 (дата звернення 17.03.2024 р.)

66. Програмне забезпечення для автоматизації та управління підприємствами й державними установами «Парус». URL: <http://parus.ua/ru/78/> (дата звернення 17.03.2024 р.)

67. Прохар Н. В., Ночовна Ю. О. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики: монографія. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011. 257 с.

68. Пуцентейло П. Р., Довбуш А. В. Основні вектори розвитку бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. *Інноваційна економіка*. 2021. № 3-4(87). С. 140-151.

69. Пуцентейло П., Довбуш А., Бінчаровська Т., Гомотюк В. Сучасні технології бізнес-аналітики як інструмент для підвищення бізнес-комунікацій компанії. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2022. Випуск 1-2. С. 29-40.

70. Рогова Н.В. Проблемні аспекти оподаткування криптовалют. Розвиток банківських систем світу в умовах глобалізації фінансових ринків : Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції. 9 листопада 2019 р. Черкаси : ЧННІ ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. С. 43-46.

71. Стратегія застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні: Розпорядження КМУ від 24.10.2007 р., № 911-р.. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=911-2007-%F0> (дата звернення 08.03.2024 р.)

72. Сухоняк С. Сутність та особливості аутсорсингу. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2016. № 2. С. 73–79.

73. Тенюх З. І., Пелех У. В. Діджиталізація бухгалтерського обліку в Україні: стан та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1588/1528> (дата звернення 28.03.2024 р.)

74. Тищенко О. М., Хаустова В. Є. Аутсорсинг як фактор ефективності підприємств будівельної галузі. *Проблеми економіки*. 2012 р. №4. С. 129–135.

75. Травінська С. І. Облік і контроль поточних зобов'язань в умовах застосування комп'ютерних технологій. URL: <http://www.libr.dp.ua/uploads/files/ст.Травинська%20С..pdf>. (дата звернення 28.02.2024 р.)

76. Харабара В.М., Грешко Р.І., Третьякова О.В. Криптовалюта як явище нової фінансової інфраструктури: теоретичні передумови виникнення. *Молодий*

вчений, №2 (114), 2023, URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-2-114-25>
(дата звернення 17.03.2024 р.)

77. Шипунова О.В., Єльнікова Ю.В. Автоматизація управління підприємством: основні принципи, функції та підходи. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць. Суми : УАБС НБУ, 2011. Т. 31. С. 303—315.

78. Шмигель О. Є. Модернізація бухгалтерського обліку в контексті сучасного розвитку цифрової економіки. *Інноваційна економіка*. 2023. № 1(93). С. 94-98.

79. Яцик Т. В. Методика фінансового обліку криптовалюти як особливого виду електронних грошей. *Молодий вчений*. 2017. №2 (42). С. 349-354.